

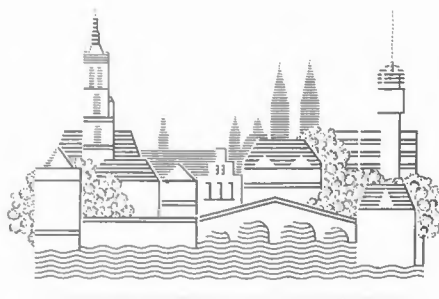
91-293

GEMEENTE ROERMOND

Nota monumentenbeleid

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739

Stadhuis, Markt 31, Roermond
telefoon (04750) 89999

OKTOBER 1990

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: ~~24 37 36~~ ~~24 37 37~~ ~~24 37 38~~ ~~24 37 39~~

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

15 MAI 1993

--	--

351.853.1:352:72.0251(060.51)(492.94)

91-293

GEMEENTE ROERMOND

NOTA MONUMENTENBELEID.

**Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel. 243739**

INHOUD		blz.
I.	Inleiding	2
II.	Beleidskader	5
III.	Beheer van beschermde monumenten	10
IV.	Beheer van waardevolle structuren	17
V.	Maatschappelijke integratie	21
VI.	Instrumentarium	23
VII.	Programma voor de invoering van het beleid	26

I. INLEIDING.

1.1 Erfenis van 750 jaar Roermond.

Roermond dankt veel van zijn karakter aan zijn historie. De stad is in de 13e eeuw ontstaan op een verhoogde plaats aan de Roer, het huidige stadsdeel Buitenop. In 1218 stichtte graaf Gerard van Gelre bij de nederzetting een klooster, de Munsterabdij, die stand hield tot de opheffing door de Fransen in 1797. In de middeleeuwen en daarna, onder de Spaanse en Oostenrijkse vorsten, was Roermond hoofdstad en bestuurlijk centrum van het Overkwartier van Gelre. Pas rond 1800, in de Franse tijd, en later als onderdeel van het Koninkrijk der Nederlanden wordt de stad bij Limburg ingedeeld. Maastricht wordt de provinciehoofdstad, maar Roermond blijft de centrumstad van Midden-Limburg. Nog steeds zijn er een arrondissementsrechtbank en een bisschopszetel. Ook in economisch opzicht heeft de stad een betekenis die strikt genomen uitstijgt boven zijn omvang.

De groei van de stad verloopt aanvankelijk vrij snel. In de 14e eeuw wordt Roermond ommuurd. Zoals blijkt uit archiefstukken, bestaat al in de 15e eeuw het volledige stratenpatroon van de huidige binnenstad, de toenmalige stad binnen de muren. Vooral aan de noordzijde en de westzijde is dan al sprake van zeer intensieve bebouwing. Daarna vindt tot in de 19e eeuw nauwelijks nog verdere verdichting binnen de stadsmuren plaats. Intussen waren er enkele kleine nederzettingen op het platteland ontstaan, deels in het dal van de Maasnielbeek, zoals Maasniel, Leeuwen, het Gebroek en Maalbroek, en deels op de hogere gronden, zoals de bebouwing bij de Kapel in 't Zand en Asenray. Geheel eigen ontwikkelingen zijn de groei van de Voorstad St. Jacob, gelegen aan de oude weg naar Maastricht, en het ontstaan van de kern de Weerd in het Maasdal. Pas na de ontmanteling van de stad, in de tweede helft van de 19e eeuw, maakt Roermond weer een nieuwe groeiperiode door. De bebouwing in de oude stad neemt toe. De dorpen groeien verder uit. De uitvalswegen en de verbindingen tussen de dorpen en de stad worden bebouwd. Aan de singels vindt statige nieuwbouw plaats. Roerzicht, het Roermondse Veld en het complex Eigen Haard zijn de eerste voorbeelden van planmatige stadsuitleg. Pas na de tweede wereldoorlog en na de annexatie van de gemeente Maasniel in 1959 vindt een verdere snelle groei van de stad plaats in oostelijke richting, uitwaaiierend naar het noorden en het zuiden.

De historie van de stad weerspiegelt zich in zijn bouwkundige erfenis. Roermond heeft een omvangrijk beschermend stadsgezicht en telt 21 grote en 131 kleinere monumenten. De belangrijkste daarvan zijn wel de oorspronkelijk 13e eeuwse Munsterkerk, in de 19e eeuw gerestaureerd door P.J.H. Cuypers, de 15e eeuwse St. Christoffelkathedraal en het stadhuis van circa 1700. Verder bezit Roermond nog een deel van de 14e eeuwse bakstenen stadsmuur, inclusief de zogenaamde Rattentoren. Ook de 17e en 18e eeuwse hardstenen beschoeiing van de Roeroevers en de Maria Theresiabrug uit 1771 zijn opmerkelijke monumenten. Overigens dateren de meeste Roermondse bouwwerken van na de stadsbrand van 1665, die tweederde van de toenmalige stad verwoestte.

Uiteraard bezit vooral de binnenstad, het oude Roermond binnen de muren, de historische uitstraling die de stad zozeer kenmerkt. Ook daarbuiten zijn echter belangrijke historische objecten en ensembles aanwezig. Vooral de Voorstad St. Jacob, de stadsbuurt op de andere Roeroever, is in dit opzicht markant. Minder monumentaal, maar zeker ook karakteristiek zijn de oudste delen van de dorpskernen van Maasniel, Leeuwen, Asenray en Maalbroek, de nederzetting rond de Kapel in 't Zand en het oudste deel van de Weerd. Verder komen er in de

gemeente op markante punten in het landschap een aantal oude boerderijen, kastelen en landgoederen voor die monumentale waarde bezitten. Genoemd worden Huize de Thooren, De Tegelarije, De Weijershof, Heijstershof, Kloosterhof, Blankwater en het kasteeltje Hattem.

Het historische erfgoed van Roermond is van grote betekenis voor het functioneren van de stad in economisch en maatschappelijk opzicht. In de volgende paragraaf zal dit nader worden uitgewerkt en beargumenteerd. Het is dan ook zaak, deze erfenis zorgvuldig te beheren. Hierin ligt een belangrijke taak voor de overheid. Het uit te zetten monumentenbeleid ontleent daaraan zijn bestaansrecht. Dat beleid moet gebaseerd zijn op een goed begrip van de historische achtergronden en de kenmerkende samenhangen in het nederzettingspatroon: de gebouwen, de openbare ruimten en het landschap.

1.2 Benadering van het monumentenbeleid.

De monumentale erfenis van Roermond is in meerdere opzichten van betekenis voor de gemeenschap. Genoemd worden het cultuur-historische belang, de economische betekenis en andere maatschappelijke functies. Verder biedt het historische erfgoed een belangrijk aanknopingspunt voor de stadsontwikkeling. Een en ander wordt hieronder kort toegelicht.

De cultuur-historische betekenis wordt met name bepaald door de informatie die monumentale objecten, ensembles en structuren verschaffen over het verleden van onze gemeenschap. Zij bieden inzicht in het leven van onze voorouders. Zij zeggen ons het nodige over de gewoonten en gebruiken van vroeger, de culturele en religieuze opvattingen van destijds en de toenmalige stand van welvaart en techniek. Behalve van een wetenschappelijk belang is hier sprake van een esthetisch belang. De cultuur-historische betekenis van het monumentale erfgoed bepaalt dan ook mede het welbevinden van de inwoners in Roermond en de mogelijkheden tot identificatie met de stad.

De economische betekenis hangt vooral samen met de functie voor het toerisme en met de mogelijkheden tot profilering van de stad. Voor Roermond moeten deze kwaliteiten niet onderschat worden, temeer daar zij andere kwaliteiten van de stad, de centrumfunctie en de recreatiemogelijkheden, in grote mate ondersteunen. Een neveneffect vormt het gegeven dat monumentale panden vaak ideale beleggingsobjecten zijn, die na restauratie soms aanzienlijk aan economische waarde winnen. Overigens geldt dat niet voor alle monumenten. Tenslotte draagt de instandhouding van monumenten bij tot de sociaal-economische vitaliteit van de stad omdat eventueel verval van oudere stadsdelen mede daardoor wordt voorkomen.

Wat de overige maatschappelijke functies betreft is er sprake van uiteenlopende zaken. Het monumentale erfgoed van de stad vervult een belangrijke educatieve functie. Deze ligt in het bewust hanteren en etaleren van de cultuur-historische kwaliteiten van de stad, waardoor jong en oud de informatie over het verleden bij wijze van spreken van de straat kunnen oprapen. Verder is er sprake van een machtig middel tot identificatie met de stad. Het is niet toevallig dat vooral oude steden en hun gebouwen door hun inwoners worden bezongen en soms tot enig chauvinisme aanleiding geven. Het symboolkarakter van historische gebouwen is vaak ook een bron voor gevoelens van "thuis zijn" en zich welbevinden in de gemeenschap. Dit welbevinden wordt nog versterkt door het gevoel van geborgenheid dat een goed beheerde stad aan zijn burgers kan geven.

Bijzondere betekenis heeft het historische erfgoed voor de stadsontwikkelingsactiviteiten in de gemeente. Het oorspronkelijke nederzettingspatroon vormt de

basisstructuur voor de verdere uitleg van de stad en voor rehabilitatie en reconstructie van bestaande wijken of buurten. Als het goed is wordt met de hedendaagse stadsontwikkeling de draad vanuit het verleden opgepakt. Op die manier wordt gezorgd voor continuïteit in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad en de dorpen in het landschap. Tevens verhoogt dat de herkenbaarheid en herbergzaamheid van buurten en wijken en van de stad als totaliteit.

De vele functies die de monumentale erfenis vervult vormen evenzovele redenen tot een zorgvuldig beheer. Daarbij komt dat er velerlei potentiële bedreigingen bestaan. Ook de overheid zelf is daar in het verleden debet aan geweest door veronachtzaming, geldgebrek of het laten prevaleren van andere belangen. Daarnaast kan er sprake zijn van onzorgvuldig of onbekwaam beheer door eigenaren, of van externe factoren zoals rampen, vernielingen, aantasting en verval door de tand des tijds. Meestal spelen dit soort processen niet ieder afzonderlijk een rol. Vaak is het een combinatie van factoren waarbij ook functionele, technische, juridische en financiële knelpunten meespelen. Soms leidt dit, ondanks de beste bedoelingen, tot het verloren gaan van waardevolle objecten of structuren. Derhalve is een beleid, gericht op zorgvuldig beheer en met open oog voor genoemde bedreigingen en knelpunten dringend gewenst.

Aan een dergelijk beleid zijn echter grenzen. Deze worden met name gevormd door de volgende factoren. In de eerste plaats is er het principe van het min of meer vrije beschikkingsrecht over het eigendom. Normen en regels met betrekking tot monumenten zullen dit tot op zekere hoogte beperken; dat terwijl er al een aanzienlijk aantal regels en voorschriften gelden. In de tweede plaats kan een (ver doorgevoerd) beheersregime dusdanige beperkingen opleggen dat flexibel gebruik van panden en openbare ruimten niet meer mogelijk is. Niet alleen beperkingen ten aanzien van fysieke veranderingen en functionele aanpassingen kunnen daarvan de oorzaak zijn, maar ook procedurele belemmeringen die daarbij kunnen optreden. Door een dergelijk gebrek aan flexibiliteit kan het voorkomen dat sterkere functies verdwijnen, leegstand ontstaat of zelfs fysiek verval optreedt. In het buitengebied kan dat ertoe leiden dat oude boerderijen en hoven hun oorspronkelijke functies verliezen. Het beheersregime heeft dan zijn eigen doelstelling voorbij gestreefd. In de derde plaats wordt gewezen op het gevaar van ruimtelijke verstarring door een te weinig selectief en te sterk op vormbehoud toegespitst beheersregime. Angst voor "natuurlijke" selectie, in het bijzonder voor het prijsgeven van panden die echt niet meer zinvol herbestemd kunnen worden, leidt tot een al te star monumentenbeleid. Ook het opleggen van zware architectonische beperkingen aan restauraties en aan nieuwbouw in een historische omgeving zijn uitingen van monumentenbeleid die tot culturele verschraling leiden. Zou in het verleden op een zelfde manier met de stad zijn omgegaan, dan was veel van het moois dat we nu kennen niet tot stand gebracht. Een laatste grens aan het monumentenbeleid is van financiële aard. Hoewel Roermond een niet onaanzienlijk budget voor dit doel beschikbaar heeft zijn financiële middelen bijna per definitie schaars. Voor versnippering van deze middelen door een weinig selectieve bescherming van monumentale waarden moet dan ook worden gewaakt.

Conclusie van het bovenstaande is dan ook dat een zorgvuldig beheer van het monumentale erfgoed weliswaar dringend gewenst is, maar dat dit niet synoniem is met een streven naar maximaal behoud van historische objecten en structuren. Er moet een dynamisch en selectief monumentenbeleid komen, waarin een evenwicht wordt gevonden tussen behoud en vernieuwing. Een levende stad gaat verantwoord om met zijn verleden en bouwt tegelijkertijd aan zijn toekomst! Vanuit deze benadering wordt in het vervolg van deze nota aan het Roermondse Monumentenbeleid inhoud gegeven.

II. BELEIDSKADER.

2.1 Trends in het overheidsbeleid.

Alvorens in te gaan op de doelstellingen die sturing moeten geven aan het gemeentelijke monumentenbeleid, is het zinvol kort stil te staan bij de meest recente trends in het rijksbeleid en in het denken over monumentenzorg. Deze trends vormen immers de achtergrond voor het gemeentelijke beleid. Daarbij gaat het hier uiteraard meer om een globale weergave dan om een uitputtend overzicht.

Een van de belangrijkste constatering die men kan doen is dat monumentenbeleid tegenwoordig veel breder wordt opgevat dan zo'n 20 tot 30 jaar geleden. In deze opvatting is het beheer van het monumentale erfgoed een activiteit die is ingebed in de ruimtelijke ordening en de stadsvernieuwing en daarvan een onlosmakelijk onderdeel is. Een zorgvuldige ontwikkeling van onze woon- en leefomgeving is daarbij ondenkbaar zonder respect voor historisch waardevolle objecten en structuren. Monumentenzorg is zo geëvolueerd van een min of meer geïsoleerde, vooral cultuur-historisch geïnspireerde activiteit tot een geïntegreerd onderdeel van stadsontwikkeling.

In de tweede plaats moet worden vastgesteld dat het monumentenbeleid minder objectgericht is dan vroeger. Niet alleen staat de waarde van het individuele pand centraal, maar ook de betekenis van het object in zijn omgeving: de groep, het ensemble en zijn context. Er treedt dan ook een accentverschuiving op van zuiver vormbehoud van op zichzelf staande objecten naar bescherming van waardevolle ensembles en structuren. Deze structuren ontleen hun betekenis slechts ten dele aan de daarin voorkomende objecten, maar zijn verder vooral van waarde vanwege de historisch gegroeide samenhang tussen bebouwing, openbare ruimten en landschappelijke gegevenheden. Bescherming van deze structuren is dan ook wezenlijker geworden voor de instandhouding van het oorspronkelijke stedelijke weefsel.

Een derde trend is de ruimere opvatting van wat onder een monument moet worden verstaan. Zo is de archeologische monumentenzorg aan het beleidsterrein toegevoegd. Ook de aandacht voor industriële objecten is, althans in Nederland, een relatief jonge vorm van monumentenzorg.

Dat laatste hangt onder andere samen met het feit dat sinds enige tijd een toename valt te constateren van de aandacht voor de jongere bouwkunst. Weliswaar sprak ook de monumentenwet van 1961 al van een termijn van 50 jaar; tot voor enkele jaren was de monumentenzorg echter vooral toegespitst op de periode tot 1850. Recentelijk is daaraan een definitieve wending gegeven met de systematische inventarisatie van de jongere bouwkunst tot 1940.

In het monumentenbeleid is verder een meer dynamische zorg voor het monument opgetreden. Zinvol herbesteden en zo de levensduur van het monument verlengen is tegenwoordig een algemeen aanvaard uitgangspunt. Minder algemeen aanvaard, maar wel essentieel is dat deze benadering een meer flexibele houding vergt ten aanzien van het te beschermen object. Een zorgvuldige keuze van de nieuwe bestemming en een afgewogen bouwkundige aanpassing kunnen echter tot zeer acceptabele oplossingen leiden.

Tenslotte is er het proces van decentralisatie van het monumentenbeleid. De feitelijke zorg voor de monumenten laat het rijk tegenwoordig graag over aan de gemeenten. De ervaringen in de laatste decennia tonen aan dat de gemeenten dit

vertrouwen waard zijn. Zij mogen thans zelf de vergunningen tot wijziging of afbraak van monumenten verlenen. Ook wordt de financiële prioriteitstelling aan de gemeenten overgelaten.

Een van de belangrijkste mijlpalen die de bovengenoemde trends markeren, is de Nota over de Monumentenzorg van de minister van W.V.C. uit 1984. Deze nota zette de lijnen uit voor het rijksbeleid dat sinds die tijd systematisch verder is uitgewerkt. Zo is er een nieuwe financieringsstructuur doorgevoerd, waarin de gemeenten een aanzienlijke invloed hebben gekregen op de prioriteitstelling bij de besteding van de beschikbare middelen. Dat geldt met name voor de Rijkssubsidieregeling Restauratie Monumenten (RRM) uit 1986 en de inbreng van WVC-middelen in het stadsvernieuwingsfonds. Verder is het rijk in 1987 in overleg met de provincies en de gemeenten het zogenaamde Monumenten Inventarisatie Project (MIP) gestart. Dit MIP beoogt onder meer een landelijk overzicht te bieden van de jongere bouwkunst en stedebouw (1850-1940), mede ten behoeve van beleidsontwikkeling op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. Onlangs is in Roermond in dit kader het inventarisatiewerk afgerond. Tenslotte verdient de nieuwe monumentenwet, van kracht sinds 1 januari 1989, in dit verband vermelding. Niet alleen de wet zelf, maar ook de begeleidende activiteiten rond de invoering daarvan, bevatten nadrukkelijke uitnodigingen aan de gemeenten om taken op het terrein van de monumentenzorg over te nemen.

Al met al zet het bovenstaande de toon voor de formulering van een eigen gemeentelijk monumentenbeleid.

2.2 Beleidsdoelstellingen.

Aan het gemeentelijk monumentenbeleid wordt inhoud gegeven door middel van drie hoofddoelstellingen. Elk van deze hoofddoelstellingen wordt vervolgens uitgewerkt in enkele meer toegespitste sub-doelstellingen, die de basis voor concreet beleid zijn. Voor zover nodig zijn de doelstellingen van enige nadere toelichting voorzien. De doelstellingen zijn de volgende:

1. HET BELEID TEN AANZIEN VAN DE BESCHERMING VAN MONUMENTALE OBJECTEN EN ENSEMBLES MOET DYNAMISCH EN SELECTIEF ZIJN.

Aan deze hoofddoelstelling kan als motto meegegeven worden: **"Van vormbehoud naar bestemmingsgericht beleid"**. Een dergelijk beleid loopt in de pas met meer algemene opvattingen over monumentenzorg en met de trends in het overheidsbeleid, zoals beschreven in paragraaf 2.1 Verder is in paragraaf 1.2 al uiteenzet waarom een selectief en dynamisch monumentenbeleid gewenst is. De hoofddoelstelling valt uiteen in de volgende sub-doelstellingen:

- 1.1 Bescherming van de meest waardevolle objecten en ensembles zal plaatsvinden door opname in het register van beschermde monumenten (de zgn. rijks-monumentenlijst), danwel in de gemeentelijke monumentenlijst.

Met deze doelstelling wordt uitgesproken dat er een gemeentelijke monumentenlijst, in aanvulling op de rijkslijst, moet komen. In hoofdstuk 3 zal nader ingegaan worden op de vraag wat voor objecten en ensembles hiervoor in aanmerking komen en welke criteria daarbij gehanteerd zullen worden. Zoals betoogd in paragraaf 1.2 is daarbij de nodige selectiviteit geboden. Overigens houdt een gemeentelijk monumentenbeleid niet alleen de invoering van een eigen monumentenlijst in, maar tevens de vorming van een eigen, expliciet oordeel over de samenstelling van de rijks-monumentenlijst. Ook hierop zal hoofdstuk 3 ingaan.

- 1.2 Zinnvolle (her)bestemming vormt de basis voor instandhouding van beschermde objecten en ensembles.

Deze doelstelling geeft inhoud aan het noodzakelijke dynamische aspect van het monumentenbeleid. Deze dynamiek geldt naar twee kanten. De overheid zal zich, met inschakeling van het particulier initiatief, maximaal moeten inzetten voor het behoud c.q. het vinden van levensvatbare functies, passend bij de beschermde objecten. Blijkt een dergelijke functie echter niet beschikbaar of inpasbaar te zijn, dan moet de gemeente zich op enig moment afvragen of bescherming nog wel zinvol is. Ook deze dynamiek is beleidsmatig gewenst, aangezien functieverlies en verval nooit de bedoeling van een zorgvuldig stedelijk beheer kunnen zijn.

- 1.3 Het vergunningenbeleid ten aanzien van beschermde objecten en ensembles moet oog hebben voor essenties en verder zo flexibel mogelijk zijn.

Het spreekt vanzelf dat het beleid ten aanzien van bouwkundige aanpassingen moet aansluiten bij de meest wezenlijke kenmerken die de monumentale waarde van het object of ensemble bepalen. Worden deze overboord gezet, dan is elke bescherming zonder betekenis. Bij de bouwaanvraag zal dan ook bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de beschrijving van de oorspronkelijke c.q. gegroeide toestand en de restauratiefilosofie die bij de aanpassing wordt gehanteerd. Voor het overige moet het vergunningenbeleid vooral de nodige flexibiliteit bezitten. Dat is essentieel met het oog op de mogelijkheden tot herbestemming (zie sub-doelstelling 1.2). Vindt het proces van herbestemming zorgvuldig plaats, dan wordt de restauratiefilosofie al betrokken bij het vinden van nieuwe functies.

- 1.4 Naast de inzet van rijksmiddelen moet ook een meer gerichte inzet van beschikbare gemeentelijke middelen plaatsvinden.

De inzet van rijksmiddelen vindt de laatste jaren plaats op basis van het meerjarenprogramma dat de RRM verplicht stelt. Het ontwikkelde systeem van prioriteitstelling kan in het monumentenbeleid wordt ingepast. Voor de inzet van de gemeentelijke middelen, die in het kader van het meerjarenprogramma voor de stadsvernieuwing zijn afgezonderd ten behoeve van "monumentenzorg", zal een andere toedeling moeten komen; dit mede in verband met de instelling van een gemeentelijke monumentenlijst. Hoofdstuk 3 en 6 gaan daar nader op in.

2. HISTORISCH WAARDEVOLLE STRUCTUREN MOETEN ACTIEF BESCHERMD EN ONTWIKKELD WORDEN.

Deze hoofddoelstelling draagt als motto: **"Van vormbehoud naar ruimtelijke ontwikkeling"**. Ook hiermee wordt aangesloten bij een beleid dat al her en der tot ontwikkeling is gekomen. Daarbij zijn met name de karakteristieke samenhangen tussen de landschappelijke basisstructuur en het daarop ontstane nederzettingenpatroon van bebouwing en openbare ruimten maatgevend voor het beleid. Zij vormen het integratiekader voor de beschermde objecten en ensembles en het uitgangspunt voor verdere verstedelijking. De hoofddoelstelling omvat de volgende sub-doelstellingen:

- 2.1 Bescherming van historisch waardevolle structuren zal plaatsvinden door middel van daarop toegespitste bestemmingsplannen.

Voor het beschermde stadsgezicht is een dergelijke bescherming wettelijk verplicht. Inmiddels is voor een deel van het beschermde stadsgezicht het plan

Maasoever overeenkomstig deze verplichting vastgesteld en zijn enkele geldende binnenstadsplannen als zodanig aangemerkt. Voor de gehele gemeente zal echter een structuurbeeld (kaart met beschrijving) van de historisch-ruimtelijke samenhangen moeten worden gemaakt. Deze zal als basis dienen voor de bestemmingsregeling. Tot het moment waarop de gefaseerde herziening van de relevante bestemmingsplannen een feit is kan dit structuurbeeld worden betrokken bij het vergunningenbeleid.

- 2.2 De (her)ontwikkeling van historische waardevolle structuren zal plaatsvinden door herstel, versterking en vernieuwing van kenmerkende samenhangen en patronen.

Met alleen bescherming van waardevolle structuren kan niet worden volstaan. Een dynamisch monumentenbeleid zal ook moeten komen tot herstel van wat in structureel opzicht verstoord is of verloren is gegaan. Ook is gerichte versterking en vernieuwing gewenst. Daarbij gaat het erom dat oorspronkelijke samenhangen en patronen weer helder en herkenbaar worden als dragers van de stedelijke totaalstructuur. Het terugbrengen van de oorspronkelijke of andere, zinvolle en passende functies van openbare ruimten en gebouwen en het herstellen van de oorspronkelijke visueel-ruimtelijke relaties zijn daartoe geeignende middelen. Andere mogelijkheden zijn het terugbrengen of nieuw inbrengen van oriëntatie- en herkenningspunten en -lijnen, die de historisch ontstane hoofdstructuur ondersteunen.

- 2.3 Bescherming en (her)ontwikkeling van historisch waardevolle structuren moet plaatsvinden vanuit een dynamische visie op het nederzetting patroon.

Deze subdoelstelling sluit nauw aan bij het motto van de hoofddoelstelling: van vormbehoud naar ruimtelijke ontwikkeling. Een statische opvatting van het stedelijke structuurbeheer leidt tot cultuur-historische verschraling en maatschappelijke disfunctionaliteit. Concreet betekent dit dat er bij ingrijpende ruimtelijke maatregelen een bewuste keuze moet worden gemaakt tussen een streven naar oorspronkelijkheid, danwel een passende, meer eigentijdse aanpak. De visie die daarbij gehanteerd zou moeten worden kan vastgelegd worden in zogenaamde beeldregieplannen, die in sommige gemeenten al worden gehanteerd voor de historische stadsdelen. In hoofdstuk 4 wordt dat begrip nader toegelicht.

- 2.4 Een gerichte inzet van beschikbare gemeentelijke middelen is gewenst.

Het hiervóór geformuleerde structuurbeleid kan voor een belangrijk deel bekostigd worden uit de reguliere middelen uit het stadsvernieuwingsfonds ten behoeve van de buurtaanpak en voor bijzondere projecten. Ook kunnen gerichte maatregelen plaatsvinden in het kader van andere herinrichtingsprojecten, bijvoorbeeld op het terrein van verkeer en vervoer of groenvoorziening. Door op deze manier werk met werk te maken zullen nauwelijks extra middelen noodzakelijk zijn. Hoofdstuk 4 en 6 gaan daar nader op in.

3. HET MONUMENTENBELEID MOET GEINTEGREERD WORDEN IN HET MAATSCHAPPELIJK FUNCTIONEREN VAN DE GEMEENSCHAP.

Deze hoofddoelstelling heeft als motto: **"Van specialisatie naar communicatie"**. De achtergrondgedachte daarbij is dat de zorg en de aandacht voor monumenten en cultuur-historische waarden steeds meer een gewone zaak moet worden. Daarvoor is bekendheid met de plaatselijke geschiedenis en het historische erfgoed een belangrijke voorwaarde. Respect voor deze erfenis moet immers niet te hoeven worden afgedwongen, maar moet spontaan aanwezig zijn. Hoofddoelstelling 3 is uitgewerkt in de volgende subdoelstellingen:

- 3.1 De betekenis van het monumentale erfgoed moet gericht gehanteerd worden in het economisch beleid.

In paragraaf 2.1 is de economische betekenis van het Roermondse monumentenbezit, vooral voor het toerisme en voor city-marketing-activiteiten aangegeven. Ook is gewezen op het belang van een zorgvuldig monumentenbeheer voor de sociaal-economische vitaliteit van de stad, ook uit beleggingsoogpunt. De indruk bestaat dat deze kwaliteiten nog meer gericht kunnen worden gehanteerd in het economische beleid van de gemeente dan tot nu toe gebeurt. Het effect van wederzijdse optimalisering komt zowel het monumentenbeleid als het economische beleid ten goede.

- 3.2 Het bewustzijn van de maatschappelijke betekenis van het monumentale erfgoed moet gestimuleerd worden.

Aansluitend bij wat daarover in paragraaf 2.1 is opgemerkt, gaat het hier om het gericht stimuleren van begrip en waardering voor Roermonds cultuur-historische erfenis bij brede lagen van de bevolking. Daarbij kan worden gedacht aan educatieve activiteiten en programma's, gericht op meerdere doelgroepen, zowel in het kader van het reguliere onderwijs, als in het kader van het sociaal-culturele werk en het cultuurbeleid. Ook kan worden gedacht aan specifieke cultuur-historische of meer algemene culturele activiteiten of manifestaties. Tenslotte zijn ook een consequent en consistent handelen van het gemeentebestuur, met name in het kader van het ruimtelijk beleid, en een goede informatievoorziening en voorlichting daarover van wezenlijk belang voor een brede maatschappelijke acceptatie van het monumentenbeleid.

- 3.3 Het gemeentebestuur moet het particuliere initiatief bevestigen en waar nodig ondersteunen.

In feite ligt deze doelstelling in het verlengde van de vorige. Bevestiging en ondersteuning van gemotiveerde individuen en groepen verhoogt zowel de geloofwaardigheid van het eigen beleid als de slagvaardigheid daarvan. Groeperingen als Rura, Kleine Monumenten, het Cuypersgenootschap, het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap en de Bond Heemschut bezitten immers veel kennis van het Roermondse historische erfgoed en hebben hun wortels in de plaatselijke gemeenschap. Zij zullen dan ook een plaats moeten hebben in het gemeentelijke beleid.

III. BEHEER VAN BESCHERMDE MONUMENTEN.

3.1 Beleid ten aanzien van rijksmonumenten.

Voor het gemeentelijke beleid ten aanzien van rijksmonumenten zijn een aantal zaken van belang. Zo nodigt de nieuwe monumentenwet de gemeente uit tot een meer actieve rol. Dat geldt met name bij de advisering over de aanwijzing van nieuwe monumenten door de minister en de vergunningverlening voor wijziging of afbraak door het gemeentebestuur. Verder geeft het MIP aanleiding tot herbezinning op de samenstelling van de rijkslijst. Tenslotte noopt de RRM tot prioriteitstelling in de meerjarenplanning voor restauraties. Op al deze punten liggen taken die het gemeentebestuur kan oppakken. Onderstaand wordt een aanzet gegeven tot concretisering van beleid, in het licht van de geformuleerde doelstellingen.

3.1.1 samenstelling van de rijkslijst.

De monumentenwet omschrijft globaal wat onder een monument verstaan wordt. Het betreft onroerende objecten of terreinen van minstens vijftig jaar oud, die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuur-historische waarde. Aan deze definitie kunnen wel enige maar toch onvoldoende criteria worden ontleend om tot een gefundeerd oordeel te komen over de samenstelling van de rijkslijst. Dat klemt des te meer nu mede op basis van het MIP een discussie op gang zal komen over de samenstelling van deze lijst en de eventuele uitbreiding daarvan. Een van de doeleinden van het MIP is namelijk de selectie en registratie van monumentale objecten en ensembles, behorend tot de jongere bouwkunst. Stelt het rijk niet meer financiën beschikbaar, dan zal de discussie over de nieuwe samenstelling van de rijkslijst hevig worden. Een goed gefundeerde gemeentelijke stellingname is dan gewenst. Twee zaken zijn daartoe van belang, namelijk heldere en algemeen geaccepteerde criteria voor de eigen (voor-)selectie en een deskundige onderbouwing van het standpunt.

Voor de criteria wordt aansluiting gezocht bij de VNG-lijst in de brochure over de model-monumentenverordening uit 1988. Deze brochure onderkent de volgende criteria:

1. architectuurhistorische betekenis, kunstwaarde:
 - oorspronkelijkheid van het ontwerp;
 - stilistische betekenis (aanzet, overgang, prototype van een stijl);
 - zeldzaamheidswaarde (naar type, stijl, materiaalgebruik; binnen het oeuvre van een architect);
 - kwaliteit van de gevelcompositie;
 - markante verschijningsvorm, inspelend op de situering (met name hoekpartijen);
 - kwaliteit van het interieur (onderdelen);
 alle tevens in relatie met de functie, bestemming en/of met de wetenschap, ornamentiek en materiaalgebruik;
2. oudheidkundige waarde:
 - cultuur-historische danwel sociaal-economisch-historische waarde:
 - * belang van de bestemming als uitdrukking van een cultuur-historische danwel sociaal-economisch-historische ontwikkeling;
 - * verschijningsvorm, verbonden met algemeen-historische, politieke en/of geestelijke ontwikkeling;
 - * plaats in de geschiedenis van het bouwen;
 - * betekenis voor de geschiedenis van de techniek;
 - * zeldzaamheidswaarde qua bestemming;

- alle tevens verbonden met de situering;
- ouderdom:
 - * betekenis vanwege pioniersfunctie (type, motief stichting, datering);
 - * verband met bepaalde (historische) gebeurtenis;
 - * huidige herkenbaarheid, gaafheid (exterieur, interieur);
 - * zeldzaamheidswaarde qua gaafheid, ouderdom per individueel object, ensemble of complex;
- 3. stedbouwkundige waarde, ensemble-waarde:
 - betekenis vanuit de situering c.q. vanwege de markering van het stadsbeeld c.q. als ensemble of complex c.q. als representatie van de morfologie van de stad;
 - zeldzaamheidswaarde, uniciteit qua aanleg, structuur, relatie met de omgeving.

Het betreft criteria die alle nog de nodige ruimte laten voor interpretatie en voor de waardering van een concreet object tegen deze achtergrond. Het is dan ook van belang dat op basis van een deskundig oordeel een precieze waardering en selectie van objecten en ensembles tot stand komt. Daarbij is enerzijds de nodige cultuur-historische en architectuur-theoretische kennis vereist en anderzijds kennis van de plaatselijke historie, zowel in cultureel als in sociaal-economisch opzicht. Het ligt dan ook voor de hand dat het gemeentebestuur zich hierin laat bijstaan door een commissie waarin genoemde specialismen zijn vertegenwoordigd. Deze commissie adviseert het college van burgemeester en wethouders, dat vervolgens een voorstel tot wijziging van de monumentenlijst voorlegt aan de raad. De raad brengt daarop advies uit aan de minister van WVC. Genoemde commissie kan functioneren naast de reguliere commissies van advies en bijstand.

Het hoeft geen betoog dat het zaak is om, met het oog op de uitbreiding van rijksmiddelen, aan te sturen op plaatsing van zoveel mogelijk nieuwe monumenten op de rijkslijst en handhaving van de bestaande monumenten op deze lijst. Enige terughoudendheid met de plaatsing van (vooral grotere) monumenten op de gemeentelijke lijst is vooralsnog dan ook gewenst. In paragraaf 3.2 wordt hierop verder ingegaan.

3.1.2 vergunningenbeleid.

De nieuwe monumentenwet legt de bevoegdheid tot het verlenen van vergunningen tot wijziging en afbraak van rijksmonumenten bij burgemeester en wethouders. De wet verbindt daaraan de eis dat de gemeenteraad een verordening vaststelt waarin tenminste de inschakeling wordt geregeld van een monumentencommissie die burgemeester en wethouders hierbij adviseert. Dit kan uiteraard dezelfde commissie zijn waarvan in de vorige paragraaf sprake was. Deze kan tevens adviseren over sloopvergunningen binnen het beschermde stadsgezicht.

Het is van belang dat de monumentencommissie bij zijn advisering gebruik maakt van eenduidige criteria. Er moet immers sprake zijn van een zoveel mogelijk gelijke benadering van de verschillende vergunningaanvragen. Er moet continuïteit en objectiviteit zijn in de advisering. Bovendien is het mogelijk om, door explicitering en vastlegging van de criteria, de advisering af te stemmen op het vastgestelde gemeentelijke beleid. Het onafhankelijke advies van de commissie van deskundigen krijgt daardoor toch de tot op zekere hoogte gewenste beleidsafhankelijkheid. Overigens zal het niet mogelijk zijn om de monumentencommissie vanaf het eerste moment de hier bedoelde criteria mee te geven. Het is waarschijnlijk ook beter om de commissie zelf met voorstellen

voor haar beoordelingsbeleid te laten komen. In verband daarmee is het gewenst dat vanaf het begin aan vergunningaanvragen de eis wordt gesteld dat zij een beschrijving bevatten van de wijze waarop het monument is ontstaan, de actuele toestand waarin het zich bevindt en de restauratiefilosofie die bij de aanpassing wordt gehanteerd. De commissie kan dan toetsen en in haar advies vastleggen in hoeverre zij deze filosofie deelt. In de loop van de tijd kan zij mede op basis van haar advisering een eigen filosofie ontwikkelen en deze in de hiervóór bedoelde criteria vastleggen.

Wat de vergunningprocedure betreft bevat de wet voldoende regels. Het lijkt niet nodig om daaraan nog verdere voorschriften te verbinden. Wel is het van belang dat efficiency wordt nagestreefd bij de behandeling van vergunningaanvragen. Ondanks termijnstellingen in de wet kan de behandeling van een ontvankelijke aanvraag immers toch nog tot 6 maanden uitlopen. Het is gewenst dat daarbij coördinatie plaatsvindt zodanig dat de vereiste bouwvergunning direct na de wijzigingsvergunning wordt verleend. Bovendien is het zaak dat het advieswerk van de monumentencommissie en van de welstandscommissie op elkaar wordt afgestemd. Daarbij is de meest praktische oplossing om de monumentencommissie zodanig samen te stellen dat zij tevens als welstandscommissie voor de oude, dat wil zeggen vooroorlogse stadsdelen kan fungeren.

3.1.3 prioriteitstelling bij herbestemming en restauratie.

In 1988 heeft de gemeenteraad criteria vastgesteld voor de prioriteitstelling bij de toedeling van beschikbare rijksmiddelen in het kader van de RRM. Jaarlijks verdeelt de gemeente aan de hand daarvan circa f 330.000,-- over de initiatiefnemers die tot restauratie van een monument willen overgaan. De criteria die daarbij worden gehanteerd zijn: voorkomen van verder verval, de mate waarin particulier initiatief wordt ondersteund en de mate van concreetheid van het herstelplan.

Op zichzelf beschouwt heeft deze methodiek van prioriteitstelling tot nu toe goed gewerkt. Er moet echter bij aangetekend worden dat hiermee sprake is van een sterk "volgend" beleid. Particulier initiatief bepaalt in hoge mate het programma van restauratie-activiteiten. Een actief en dynamisch monumentenbeleid is meer dan alleen het toepassen van algemeen aanvaarde criteria op min of meer willekeurig ontstane plannen en voornemens. Daarbij moet onmiddellijk worden opgemerkt dat een actief en initiërend beleid meer tijd en menskracht vraagt dan tot nu toe beschikbaar is.

Waaruit bestaat nu een actief monumentenbeleid? In het onderstaande wordt daarvoor een vier-stappen-model beschreven.

De eerste stap is de opstelling en periodieke actualisering van een urgentielijst voor herbestemming en restauratie van rijksmonumenten. Daarbij gaat het om een analytisch overzicht waaruit blijkt in welke mate de actieve aanpak van een aantal met name genoemde monumenten gewenst is. Als argumenten daarvoor gelden de feitelijke bouwkundige staat van het monument, de kans op (verder) verval, alsmede leegstand of concreet gevaar voor functieverlies. Om de relatieve urgentie te bepalen zouden deze concrete bedreigingen afgezet kunnen worden tegen de relatieve monumentale waarde van het betreffende pand. Een dergelijke benadering zou leiden tot een urgentielijst waarop de meest bedreigde en tevens meest waardevolle monumenten het hoogste scoren. Omdat echter een relatieve waardebeoordeling een uiterst hachelijke zaak is en bovendien moeilijk af te zetten ten opzichte van de mate waarin een monument wordt bedreigd, verdient het de voorkeur om de urgentielijst uitsluitend te baseren op de vastgestelde bedreigingen.

De tweede stap houdt de vaststelling in van een jaarprogramma van onderzoeksactiviteiten om tot herbestemming en/of restauratie te komen. Het zal in de regel zo'n 10 tot 15 panden omvatten. Het programma is uiteraard gebaseerd op de urgentielijst en op de jaarlijks beschikbare mankracht voor dergelijke activiteiten. Tevens kan daarbij rekening worden gehouden met particuliere wensen of initiatieven. De gemeente zal hierbij in nauw overleg en samenwerking met eigenaren en mogelijke geïnteresseerden moeten opereren. De gemeente zal vooral stimulerend moeten optreden en alleen in het uiterste geval dwingend of overnemend. Ook de plaatselijke monumentenorganisaties kunnen daarbij een rol spelen. Dit alles in het verlengde van de derde hoofddoelstelling van beleid, die maatschappelijke integratie en acceptatie beoogt. Uiteindelijk zal het onderzoeksprogramma voor de desbetreffende monumenten een overzicht opleveren van de technische, organisatorische en financiële mogelijkheden tot behoud door middel van herbestemming en/of restauratie.

De derde stap is de prioriteitstelling, vooral ook in financiële zin, van de aanpak van bedreigde monumenten. In feite is dit de activiteit die nu al plaatsvindt bij de jaarlijkse toedeling van RRM-middelen en die resulteert in het voortschrijdend meerjarenprogramma voor de restauratie van monumenten. De wenselijkheid en de haalbaarheid van restauratie en/of herbestemming spelen daarbij een rol. In de nieuwe aanpak kan de prioriteitstelling resulteren uit de geïnventariseerde urgenties (stap 1) en de onderzochte mogelijkheden tot behoud (stap 2). Particuliere initiatieven kunnen daar tevens bij worden betrokken, mits zij op vergelijkbare manier zijn onderzocht. Evenals nu al het geval is, moet ook in de toekomst tussentijdse bijstelling van het programma in verband met onvoorziene situaties mogelijk zijn.

De vierde en laatste stap betreft de realisering van het meerjarenprogramma: de follow-up. Daarbij gaat het om het maken van afspraken die tot uitvoering van de plannen of voornemens moeten leiden. Dat kan betrekking hebben op organisatorische zaken, voorwaarden voor en tijdstip van de vergunningverlening, alsmede kwesties rond de financiering en subsidiëring. De gemeente vervult hierbij vooral een adviserende en toezichthoudende rol. De concrete vorm waarin de afspraken worden vastgelegd moet nog nader gestalte krijgen.

3.1.4 samenvattend.

Als het gemeentelijke beleid ten aanzien van rijksmonumenten wordt uitgevoerd op de manier waarop dat hiervóór is beschreven, dan kan met recht worden gesproken van actief en zorgvuldig beheer van deze panden. Er is sprake van het dynamische en selectieve beschermingsbeleid zoals de eerste hoofddoelstelling dat wenst. De belangrijkste elementen van dat beleid zijn:

- de heroverweging van de samenstelling van de rijksmonumentenlijst, vooral gericht op uitbreiding met waardevolle objecten en ensembles behorend tot de jongere bouwkunst;
- de vormgeving van het vergunningenbeleid ten aanzien van wijziging en afbraak van rijksmonumenten;
- de vormgeving van een meer systematisch en actief beleid rond de prioriteitstelling van herbestemmings- en restauratie-activiteiten.

Het zal duidelijk zijn dat zo'n beleid niet van vandaag op morgen zijn volle inhoud heeft. In hoofdstuk 6 wordt verder ingegaan op de fasering van de invoering van een en ander.

3.2 Beleid ten aanzien van gemeentelijke monumenten.

Roermond kent tot op heden geen gemeentelijke monumenten. In hoofddoelstelling 1 wordt nu uitgesproken dat een gemeentelijke monumentenlijst zinvol is

om, in aanvulling op de rijkslijst, een instrument te hebben voor de bescherming van monumenten van specifiek plaatselijk belang. Al een aantal gemeenten zijn Roermond daarin voorgegaan. Reden waarom de VNG in 1988 een model-verordening heeft uitgegeven die een belangrijke handreiking kan vormen. Deze verordening sluit nauw aan bij de nieuwe Monumentenwet.

Overigens moet bij de opstelling van een gemeentelijke monumentenlijst een tweetal zaken goed in het oog worden gehouden. Het is van belang dat de meest waardevolle objecten en ensembles behorend tot de jongere bouwkunst eerst worden aangemeld voor plaatsing op de rijkslijst. Met name geldt dat voor grotere monumenten, zeker als die van bovenlokale betekenis worden geacht. Tevens moet bij de opstelling van de gemeentelijke lijst goed in het oog worden gehouden wat de financiële ruimte is voor subsidiëring van restauratie en/of herbestemming. Er moet namelijk voor worden gewaakt dat gemeentelijke monumenten als pand onaantrekkelijk worden door "zware" bescherming en "lichte" subsidiëring. De grens van een effectief monumentenbeleid wordt in dat geval overschreden.

3.2.1 samenstelling van de gemeentelijke monumentenlijst.

Voor de samenstelling van de gemeentelijke monumentenlijst zijn, evenals bij de rijkslijst, in de eerste plaats de vragen aan de orde wat onder een monument wordt verstaan en welke selectiecriteria daarbij worden gehanteerd. Het ligt voor de hand om in deze zaken de model-verordening van de VNG te volgen en de brochure die in dat verband is uitgebracht.

In zijn definiëring van het begrip monument sluit de model-verordening nauw aan bij de omschrijving in de Monumentenwet. Alleen de grens van vijftig jaar die voor de rijkslijst geldt is niet overgenomen. Daardoor is het in principe mogelijk om ook jongere monumenten te beschermen die van lokaal belang zijn of die zelfs later op de rijkslijst zouden moeten komen. Vast staat wel dat het gaat om onroerende zaken of terreinen. Archeologische monumenten kunnen hier dus ook onder vallen. Roerende objecten of bomen, houtwallen en dergelijke vallen niet onder de begripsomschrijving. Voor de bescherming van landschappelijke elementen of structuren worden andere instrumenten voorgesteld. Verwezen wordt naar hoofdstuk 4.

Als selectiecriteria kunnen de criteria worden gebruikt die eerder zijn besproken in paragraaf 3.1.1. Daarbij kunnen specifiek plaatselijke gezichtspunten zeer wel betrokken worden bij de selectie ten behoeve van de eigen gemeentelijke lijst. Deze hoeven, zeker in een stad als Roermond, niet altijd overeen te komen met de landelijke invalshoek.

Als basismateriaal voor de gemeentelijke lijst kan eveneens het meergenoemde MIP worden gebruikt. Tevens is het zaak om een aanvullende inventarisatie te verrichten naar objecten en ensembles van vóór 1850 die (nog) geen beschermd status bezitten. Daarbij zou nog eens nadrukkelijk moeten worden gezien wat de redenen zijn geweest om deze niet op de rijkslijst te plaatsen. Op basis daarvan kan nader afgewogen worden of deze oudere objecten en ensembles alsnog voorgedragen zouden moeten worden voor de rijkslijst, danwel geplaatst zouden moeten worden op de gemeentelijke lijst of überhaupt geen bescherming behoeven. Aldus kan een gemeentelijke lijst van monumenten van vijftig jaar en ouder worden samengesteld. Deze kan eventueel met enkele zeer specifieke naoorlogse monumenten worden uitgebreid. Alvorens tot het laatste over te gaan lijkt het zinvol om de monumentencommissie eerst een reeks van scherp toegespitste criteria daarvoor op te laten stellen.

Een punt van discussie rond de samenstelling van de gemeentelijke monumentenlijst is de bevoegdheid tot plaatsing van objecten of ensembles op deze lijst. De model-verordening legt deze bevoegdheid in handen van burgemeester en wethouders. Er is echter veel voor te zeggen om de bevoegdheid in handen te leggen van de gemeenteraad. De gemeenteraad is immers ook de instantie die de minister adviseert over de aanwijzing van rijksmonumenten en die jaarlijks het meerjarenprogramma vaststelt voor de restauratie van rijksmonumenten. In deze samenhang bezien lijkt het meer consistent dat de gemeenteraad ook beslist over de samenstelling van de gemeentelijke lijst. Uit een oogpunt van rechtsbescherming hoeft dit niet bezwaarlijk te zijn aangezien de model-verordening geen beroep op de gemeenteraad kent. De Arob-rechtsgang staat daarvoor in de plaats. Derhalve wordt hier voorgesteld dat de gemeenteraad op voorstel van burgemeester en wethouders kan besluiten tot plaatsing van monumenten op de gemeentelijke lijst. Alvorens zo'n voorstel te doen winnen burgemeester en wethouders advies in van de monumentencommissie en de reguliere commissies van advies en bijstand.

3.2.2 vergunningenbeleid.

De model-verordening van de VNG kent een uitvoerig stelsel van - vooral procedurele - regels en bepalingen voor de verlening van vergunningen tot wijziging en afbraak van gemeentelijke monumenten. Zulke vergunningen worden, evenals voor de rijksmonumenten, verleend door burgemeester en wethouders. Deze laten zich daarbij adviseren door de monumentencommissie. Ook bij de vergunningverlening voor gemeentelijke monumenten is het zaak te streven naar efficiëncy in de afhandeling van procedures en naar coördinatie van monumenten- en welstandsadvisering. Voor de beslissing op een ontvankelijke aanvraag geldt immers een maximale termijn van 4 maanden. Overigens kan, voor wat betreft de criteria die de monumentencommissie dient te hanteren, worden aangesloten bij de benadering die in paragraaf 3.1.2 is uitgewerkt ten aanzien van rijksmonumenten.

3.2.3 subsidiëring van herbestemming en restauratie.

Anders dan bij de herbestemming en/of restauratie van rijksmonumenten, bestaat de problematiek bij de gemeentelijke monumenten niet alleen uit de vraag hoe de beschikbare middelen optimaal toegedeeld kunnen worden, maar ook uit de vraag hoe deze middelen beschikbaar kunnen komen. In het onderstaande zal op beide vragen een antwoord worden gegeven.

De eerste vraag betreft de systematiek van de prioriteitstelling. Daarvoor kan ook ten aanzien van de gemeentelijke monumenten het vier-stappen-model van paragraaf 3.1.3 worden gebruikt. Dat bestaat uit de opstelling van een urgentielijst, het onderzoeken van mogelijkheden tot herbestemming en/of restauratie, de feitelijke prioriteitstelling op basis van wenselijkheid en haalbaarheid van behoud en tenslotte het maken van afspraken over realiseringsaspecten. Deze activiteiten kunnen voor de gemeentelijke en de rijksmonumenten waarschijnlijk parallel worden verricht.

Om middelen beschikbaar te krijgen voor restauratie en/of herbestemming van gemeentelijke monumenten is het wellicht noodzakelijk om tot andere aanwending te komen van het geld dat uit het stadsvernieuwingsfonds wordt afgesplitst voor herstel van (rijks-)monumenten en beeldbepalende panden. Om hierop meer zicht te krijgen is een analyse gemaakt van de besteding van de middelen die sinds 1985 hiervoor beschikbaar waren.

Voor herstel van monumenten en beeldbepalende panden was van 1985 tot en met 1987 jaarlijks een bedrag van f 700.000,-- beschikbaar; in 1988 een bedrag van f 600.000,-- en in 1989 nog f 500.000,--. Tot en met 1988 zijn deze middelen grotendeels benut. In 1989 slechts voor circa 60%. De besteding van deze gelden betreft vrijwel geheel woonhuisprojecten. Daarbij moet bedacht worden dat sinds 1987 de rijksregeling voor verbetering van particuliere huurwoningen bestaat, die in toenemende mate de functie van het stadsvernieuwingsfonds voor dit doel is gaan overnemen. Wordt met deze regeling rekening gehouden dan is over de jaren van 1985 tot en met 1989 jaarlijks een bedrag variërend van f 643.000,-- tot f 800.000,-- besteed aan de restauratie en herindeling van monumenten en beeldbepalende panden. Het accent op restauratie, danwel herindeling of herbesteding is daarbij van jaar tot jaar vrij sterk wisselend. Wel valt op dat met name de laatste twee jaren ruim de helft van het bedrag, vooral uit het stadsvernieuwingsfonds, is besteed aan herstel van rijksmonumenten.

Een aantal conclusies, relevant voor het toekomstig te voeren beleid, komt naar voren uit bovenstaande analyse. Jaarlijks is ongeveer f 700.000,-- nodig ten behoeve van het beheer van rijksmonumenten en beeldbepalende panden, in aanvulling op de RRM. Vanuit het stadsvernieuwingsfonds is daarbij een aandeel van ongeveer f 300.000,-- op dit moment voldoende. Voor het overige wordt met name de laatste tijd een vrij groot beroep gedaan op de rijksregeling voor verbetering van huurwoningen. Deze regeling is echter regelmatig aan herzieningen onderhevig. Wordt straks een gemeentelijke monumentenlijst ingevoerd, dan zal de subsidiëring van gemeentelijke monumenten slechts voor een gedeelte in de plaats kunnen komen van de subsidiëring van beeldbepalende panden. Het is immers niet waarschijnlijk dat alle beeldbepalende panden de status zullen krijgen van gemeentelijk monument. Bovendien komen beeldbepalende panden alleen voor binnen het beschermde stadsgezicht. Gemeentelijke monumenten kunnen in beginsel overal voorkomen. In principe moet het voor de komende jaren gereserveerde bedrag van f 500.000,-- echter voldoende zijn voor de subsidiëring van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden. Wel zal een grotere terughoudendheid betracht moeten worden met subsidiëring van rijksmonumenten uit het stadsvernieuwingsfonds, nu het aantal potentieel te subsidiëren panden toeneemt.

3.2.4 samenvattend.

In het voorafgaande is inhoud gegeven aan een eigen gemeentelijk beleid ten aanzien van het beheer van specifiek voor Roermond waardevolle historische panden. Dit bestaat uit de volgende elementen:

- de invoering en samenstelling van een gemeentelijke monumentenlijst, in aanvulling op de nieuw samengestelde rijkslijst;
- de invoering van een vergunningenbeleid ten aanzien van wijziging en afbraak van gemeentelijke monumenten, aansluitend bij het beleid voor rijksmonumenten;
- de invoering van een actief beleid rond de prioriteitstelling bij de besteding van middelen voor herbesteding en restauratie, beschikbaar komend uit het stadsvernieuwingsfonds.

In hoofdstuk 6 wordt de gefaseerde invoering van een en ander besproken.

IV. BEHEER VAN WAARDEVOLLE STRUCTUREN.

4.1 Inventarisatie en waardering.

De basis voor een beleid dat gericht is op een zorgvuldig beheer van de historisch waardevolle ruimtelijke structuren wordt gevormd door een grondige inventarisatie en beschrijving van de ontwikkeling van de nederzettingen binnen de gemeente. Daarbij is van belang hoe op de van oorsprong aanwezige landschappelijke basisstructuur het karakteristieke nederzettingspatroon van bebouwing en openbare ruimten in de loop der eeuwen tot stand is gekomen. De culturele en de sociaal-economische ontwikkeling vormt daarvoor mede een achtergrond. In paragraaf 1.1 is in een notedop een historische schets gegeven. Verder is in bijlage 1 een aantal kaartbeelden opgenomen die een indruk geven van de manier waarop basismateriaal zal worden verwerkt. Tevens kunnen de beschrijvingen die zijn gemaakt ten behoeve van het beschermd stadsgezicht en het recente MIP als basismateriaal dienen.

Het uiteindelijke resultaat van de inventarisatie-activiteiten zal een **kaart met beschrijving** zijn van de **historisch-ruimtelijke samenhangen**. Deze geven een stedenbouwkundige typering van gebieden, lijnvormige elementen en oriëntatiepunten die voor het Roermondse nederzettingspatroon karakteristiek zijn. Bij de beschrijving kan per gebied tevens ingegaan worden op waardevolle objecten die daarbinnen voorkomen. De betekenis van de structuurbeschrijving is echter vooral gelegen in de typering van de historisch gegroeide samenhangen. Zo zullen onder meer de volgende typering worden onderscheiden en beschreven:

1. in de binnenstad:
 - oude hoofdassen, respectievelijk secundaire straten;
 - pleinen;
 - oriëntatiepunten (kerken en torens);
 - gesloten bouwblokken;
 - kloostergebieden of tuingebieden;
 - singelbebouwing.
2. overige vooroorlogse stad:
 - gemengde gebieden, diffuse structuur;
 - woongebieden, planmatig aangelegd (diverse karakters);
 - industriegebieden;
 - bijzondere complexen;
 - oude uitvalswegen (met bebouwing);
 - oriëntatiepunten.
3. overige nederzettingen:
 - Voorstad St. Jacob;
 - Maasdal-nederzetting (De Weerd);
 - agrarische nederzettingen in beekdalen en op hogere gronden (Kapel, Maasniel, Leeuwen, Gebroek, Maalbroek, Asenray, Thusershof);
 - vooroorlogse dorpsuitbreidingen.
4. kastelen, landgoederen, solitaire boerderijen, e.d.
5. (kleinere) landschappelijke elementen.

Op basis van een dergelijke typering van historisch-ruimtelijke samenhangen vindt vervolgens een **waardering** plaats van het **structuurbeeld**. Voor de criteria die daarbij gehanteerd zullen worden kan aansluiting worden gezocht bij het MIP. Dat project onderscheidt de volgende criteria:

1. Intrinsieke stedenbouwkundige kwaliteit zoals:
 - kwaliteit van het ruimtelijke concept;
 - betekenis vanwege de verkaveling of inrichting;
 - betekenis vanwege architectonische of architectuur-historische kwaliteiten;

- betekenis vanwege de specifieke vorm voor een specifieke functionele ontwikkeling (bijvoorbeeld havengebied, city-ontwikkeling, sportpark).
2. Bijzondere historische betekenis zoals:
 - structuur, bestemming of verschijningsvorm, verbonden met en duidelijk uitdrukking gevend aan een specifieke politieke, culturele, geestelijke, sociaal-economische of algemeen historische ontwikkeling;
 - betekenis voor de geschiedenis van de ruimtelijke ordening en voor de ontwikkeling van het stedenbouwkundig denken;
 - betekenis vanwege de innovatieve waarde of pioniersfunctie (type, motief, datering).
 3. Stedenbouwkundige betekenis in ruimere omgeving zoals:
 - betekenis als onderdeel van een groter geheel;
 - betekenis vanwege ruimtelijke relaties met de omgeving;
 - betekenis vanwege markering van het stadsbeeld, als ruimtelijke of functionele dominant in een groter geheel of als representant van een groter geheel.
 4. Gaafheid (van de in 1 t/m 3 genoemde kwaliteiten).
 5. Zeldzaamheid (als 4).

Op deze manier ontstaat een beeld van de relatieve waarde van de historisch gegroeide structuur. Tevens wordt duidelijk waar deze relatief gaaf is bewaard, danwel verstoord. De inventarisatie en waardering zullen zich in hoofdzaak beperken tot het vooroorlogse nederzettingspatroon, aangezien daarna op een zodanige schaal en in het algemeen ook op een dusdanige manier stadsuitleg is gepleegd dat van een directe samenhang tussen basispatroon en nieuwe invulling nauwelijks sprake is. De naoorlogse gebieden zijn in de regel dan ook veel minder gevoelig voor aanpassingen van en ingrepen in de ruimtelijke structuur. De historisch waardevolle structuren daarentegen moeten met zorg worden beheerd. Dit komt neer op gerichte bescherming en op gerichte (her)ontwikkeling door herstel, versterking en vernieuwing. In de volgende paragraaf worden deze twee begrippen verder uitgewerkt.

4.2 Bescherming en (her)ontwikkeling van waardevolle structuren.

Een beleid dat gericht is op de **bescherming** van waardevolle structuren is vooral conserverend van aard. De geëigende instrumenten voor een dergelijk beleid zijn het bestemmingsplan en een daarop aansluitend vergunningenbeleid. Dit zijn voornamelijk toetsingsinstrumenten, die passen bij een overwegend passief beleid. In die situaties waarin sprake is van relatief gaaf bewaarde, oorspronkelijke structuren, die niet door functieverlies of fysiek verval worden bedreigd, kan een in hoofdzaak passief en conserverend beleid volstaan. Hoe dit beleid concreet gestalte krijgt komt verderop in deze paragraaf ter sprake.

Waar de oorspronkelijke structuur in beginsel waardevol is, maar door uiteenlopende oorzaken is verstoord of aangetast, danwel wordt bedreigd, is een meer actief beleid gewenst. Dat kan uiteenlopen van de herinrichting van het landschap, via de herinrichting en/of herbestemming van openbare ruimten tot een actief restauratie-, herbestemmings- en/of nieuwbouwbeleid. Van geval tot geval zal tot één of meerdere concrete maatregelen moeten worden besloten. De keuze die daarbij moet worden gemaakt hangt samen met de vraag of de oorspronkelijke samenhangen, die de waarde van de structuur bepalen, redelijkerwijs herstelbaar zijn en met de vraag of volledig herstel nog wel zinvol is, met name als meer eigentijdse oplossingen ook kunnen bijdragen tot ondersteuning van de hoofdstructuur. Een dergelijk beleid, dat gericht is op de **(her)ontwikkeling** van waardevolle structuren is dan ook dynamischer en vergt een meer actieve opstelling van het gemeentebestuur dan een louter op bescherming gericht beleid. Verderop in deze paragraaf wordt ook dit verder toegelicht.

Zowel voor een beschermingsbeleid als voor een beleid gericht op (her)ontwikkeling is essentieel dat het gemeentebestuur een visie heeft op wat behouden moet worden en wat vernieuwd mag of moet worden. Daarbij is het niet voldoende dat er inzicht bestaat in de waarde van de historisch ontstane structuren en de relatieve gaafheid daarvan. Aan deze waardering moeten conclusies verbonden worden ten aanzien van de meest gewenste ruimtelijke en functionele ontwikkeling. In doelstelling 2.3 is daartoe het **beeldregieplan** geïntroduceerd. Zo'n plan is een nog nader in te vullen fenomeen. Het gaat om een plan dat in woord en beeld weergeeft wat in bepaalde situaties wenselijk en/of toelaatbaar is. Het plan is dus een mengsel van voorschrijvende en kaderstellende elementen. Het voorschrijvende deel zal zich vooral tot het gemeentebestuur zelf richten en veronderstelt een actief beleid. Het kaderstellende deel biedt de basis voor het toetsende beleid van het gemeentebestuur ten aanzien van particuliere initiatieven. Het beeldregieplan kan dan ook zowel de basis zijn van concrete herinrichtingsplannen als van op te stellen bestemmingsplannen. In de mate van detaillering kan het beeldregieplan wisselen. Naarmate meer precies vastgelegd moet worden wat behouden moet worden of wat in een bepaalde situatie is toegestaan, zal het plan meer gedetailleerd zijn. Is een bepaalde situatie minder gevoelig en is er meer vrijheid van handelen toelaatbaar, of is er zelfs de nodige creatieve vernieuwing gewenst, dan zal het plan veel globaler zijn in zijn kaders en voorschriften. Overigens is het zaak dat in vervolg op deze beleidsnota het fenomeen beeldregieplan verder wordt geconcretiseerd, bij voorkeur aan de hand van een voorbeeldgebied.

Hoe kan het **beschermingsbeleid** nu concreet gestalte krijgen en wat kan het beeldregieplan daarvoor betekenen? Eerder is al opgemerkt dat de bescherming van historisch waardevolle structuren vooral zijn beslag moet krijgen in daarop toegespitste bestemmingsplannen. Voor het beschermde stadsgezicht is dat wettelijk verplicht. De lijn van het beschermingsbeleid voor monumenten doortrekkend, zouden in alle vooroorlogse buurten en wijken dergelijke bestemmingsplannen overwogen moeten worden. Om deze plannen de gewenste flexibiliteit te geven zou bij voorkeur gebruik moeten worden gemaakt van globale eindplannen. Ook in het bestemmingsplan Maasoever is, onder meer voor het historische deel, deze planfiguur toegepast. In de beschrijving in hoofdlijnen kan in zo'n globaal plan het beschermingsbeleid - en overigens ook het (her)ontwikkelingsbeleid - worden omschreven. Daarbij kan worden verwezen naar het beeldregieplan. Dat plan neemt in dit geval een plaats in die vergelijkbaar is met een proeve van uitwerking, zoals die gebruikt wordt bij nieuw te ontwikkelen gebieden. Het bestemmingsplan biedt vervolgens de basis voor het vergunningenbeleid. Tot het moment waarop dit van kracht is kan het beeldregieplan al voor het beleid van de welstands- en/of monumentencommissie worden gebruikt. Zowel het beeldregieplan als het bestemmingsplan zijn op die manier de logische aanvulling op de restauratiefilosofie die de monumentencommissie dient te ontwikkelen. Deze laatste vormt het toetsingskader op het niveau van het individuele object of ensemble; de eerste op het niveau van de stedenbouwkundige structuur.

De betekenis van het beeldregieplan voor de concretisering van een beleid gericht op de **(her)ontwikkeling** van waardevolle structuren is duidelijk. Het plan geeft aan waar herstel van oorspronkelijke samenhangen is gewenst en waar versterking en/of vernieuwing van waardevolle structuren wordt nagestreefd. Niet in alle gevallen hoeft daarbij te worden uitgegaan van volledig of maximaal herstel van de historisch ontstane situatie. Er zijn vele voorbeelden denkbaar waarbij op eigentijdse manier toch de oude structuur wordt opgeroepen of zelfs versterkt. Genoemd kan worden de herinrichting van een straat of plein, afgestemd op nieuwe functies, en gebruik makend van beplanting, bestratingmaterialen en/of straatmeubilair die daar vroeger nooit zijn toegepast. Ook kan worden genoemd de herbouw van een deel van een straatwand of een bouwblok op

een zodanige manier dat oud en nieuw op een harmonische manier met elkaar contrasteren. Verder zijn voorbeelden denkbaar van eigentijdse accenten en oriëntatiepunten die zichtlijnen beëindigen en de herkenbaarheid van de oorspronkelijke ruimtelijke hoofdstructuur versterken. Tenslotte kan erop worden gewezen dat het zinvol herbestemmen van de gebouwen, complexen en/of openbare ruimten vaak om de nodige vernieuwing vraagt. Als vorm en functie niet meer met elkaar in overeenstemming zijn te brengen, is zuivere conservering immers niet meer zinvol.

De **financiële gevolgen** van structuurbescherming en -(her)ontwikkeling zullen beperkt van omvang zijn. Uiteraard zal enige investering in planontwikkelingsactiviteiten noodzakelijk zijn. Dit is echter niet uitzonderlijk veel en bovendien toch tot op zekere hoogte al gewenst in verband met de overige taken van het gemeentebestuur. De concrete herinrichtingsmaatregelen zullen veelal mee kunnen liften in het stadsvernieuwingsbeleid, danwel in afzonderlijke projecten op het terrein van verkeer en vervoer of groenvoorziening. Verder kan ook door sturing te geven aan particuliere bouwinitiatieven een aanzienlijk deel van het beleid door de private sector worden bekostigd. Op deze wijze zullen nauwelijks extra projectmiddelen noodzakelijk zijn.

V. MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE.

5.1 Economische betekenis.

De economische betekenis van het monumentenbeleid is vooral gebaseerd op de functie van het historische erfgoed voor het toerisme, de mogelijkheid die dit biedt tot profilering van de stad en de betekenis voor de sociaal-economische vitaliteit van de stad, mede uit beleggingsoogpunt. Op deze manier opgevat is het monumentenbeleid één van de instrumenten van het economische beleid van de gemeente. De mogelijkheid is dan ook aanwezig om de rijke historie en de relatief grote bouwkundige erfenis van Roermond meer gericht te gebruiken in het kader van het economisch beleid. Onderstaand wordt dit kort toegelicht.

Wat het toerisme betreft is de wervingskracht van de oude stad Roermond evident. Roermond wordt vaak gepresenteerd als stad die, naast een aantrekkelijk winkelcentrum en ideale mogelijkheden voor de watersport, tevens een historische uitstraling bezit door de vele aanwezige monumenten. Wellicht zou kunnen worden gezien of op dit punt nog meer winst valt te boeken, bijvoorbeeld door Roermond met name bij de cultuur-historisch geïnteresseerde toerist meer naamsbekendheid en wervingskracht te geven. Momenteel wordt deze kwaliteit immers vooral als nevenproduct gepresenteerd. Een concrete mogelijkheid daartoe is bijvoorbeeld het openstellen van panden voor het publiek of het toekennen van een (semi-)openbare gebruiksfunctie.

Op het vlak van de meer algemene city-marketing geldt het bezit van een historische binnenstad eveneens als een voordeel. Daarbij gaat het met name om de externe profilering van de gemeente bij verschillende, voor de lokale economie relevante doelgroepen. Het betreft de stad als vestigingsmilieu voor bedrijven en instellingen, als woon- en werkplaats voor diegenen die een (nieuw) bestaan willen opbouwen, als investerings- en/of beleggingsobject of als plaats van handeling voor uiteenlopende activiteiten. Afhankelijk van de doelgroep zal een concrete benadering moeten worden gekozen. Aanzetten daartoe zijn zeker al in het gemeentelijke beleid aanwezig, uiteenlopend van de huisstijl-met-beeldmerk tot foldermateriaal en brochures, waarin monumentale taferelen voorkomen. Blijvende aandacht, met name bij concrete doelgroepen die juist aan dit aspect hechten is gewenst.

Samenvattend kan worden gesteld dat het economisch beleid en het monumentenbeleid, mits op de juiste wijze op elkaar afgestemd, elkaar kunnen versterken. Investeren in het behoud van de stad is op die manier investeren in de ontwikkeling van de stad en omgekeerd.

5.2 Algemeen maatschappelijke betekenis.

De algemeen maatschappelijke betekenis van het monumentenbeleid bestaat vooral uit het conserveren van de cultuur-historische erfenis als zodanig en uit het bevorderen van het welzijn van de eigen bevolking. Het zich thuis voelen in de stad, zich daarmee kunnen identificeren, deze als herbergzaam ervaren zijn immers belangrijke welzijnscomponenten. Daarbij is het zaak dat begrip en waardering voor de cultuur-historische waarden tot een gewone zaak worden. De wetenschappelijke en esthetische betekenis van deze waarden staat uiteraard buiten kijf. Het gaat er echter vooral om dat er een breed draagvlak ontstaat voor het monumentenbeleid en dat dit niet wordt beleefd als een zaak van en voor specialisten. In hoofdzaak staan daartoe drie instrumenten ter beschikking, te weten: educatieve activiteiten, informatie- en voorlichtingsactiviteiten en ondersteuning van het particuliere initiatief. Deze komen hieronder kort ter sprake.

Educatieve activiteiten kunnen elementen zijn van het onderwijsprogramma van basis- of vervolgscholen. Ook kunnen zij opgezet worden als projecten in het kader van het sociaal-culturele werk. Verder kan worden gedacht aan specifieke culturele of cultuur-historische activiteiten of manifestaties. Voorbeelden daarvan zijn de jaarlijkse Open Monumentendag en thematische exposities in het gemeentemuseum. Ook kan worden gedacht aan symposia of exposities, waarbij het cultuur-historische aspect "meelift" op een ander hoofdthema dat Roermond betreft. Vaak is het mogelijk om met gebruikmaking van bestaand materiaal relatief snel de hier bedoelde projecten en manifestaties op touw te zetten.

Voorlichtings- en informatie-activiteiten van de gemeente vallen of staan met een geloofwaardig eigen monumentenbeleid. Zolang dat onvoldoende ontwikkeld is, hebben communicatieve of promotionele activiteiten weinig basis. Komt het beleid tot stand zoals beschreven in deze nota dan hebben de voorlichtingsboodschappen ook de nodige inhoud en consistentie. Zij zijn dan nodig om de geloofwaardigheid van het beleid algemene bekendheid te geven. Het maatschappelijk draagvlak voor dat beleid kan daarmee aanzienlijk worden vergroot. Promotionele activiteiten kunnen bovendien ertoe bijdragen dat burgers, plaatselijke instanties of bedrijven actief deelnemen in het beleid, zowel in algemene zin als bijvoorbeeld bij het behoud van een concreet monument. Consistente voorlichting als onderdeel van een zorgvuldig monumentenbeleid kan bovendien begrip opwekken voor minder aangename besluiten.

De inschakeling en ondersteuning van het particuliere initiatief is essentieel voor een breed gedragen en effectief monumentenbeleid. Dit kan meerdere vormen aannemen. Het meest voor de hand liggend is de structurele inschakeling bij de voorbereiding en uitvoering van het gemeentelijke beleid. Daarbij wordt gedacht aan het instellen van een periodiek, bijvoorbeeld half-jaarlijks overleg tussen de portefeuillehouder en de plaatselijk actieve groeperingen en aan het inruimen van een zetel voor deze groeperingen in de monumentencommissie. Ook kan worden gedacht aan het ad hoc inschakelen van het particuliere initiatief bijvoorbeeld bij het verrichten van inventarisaties, bij het opzetten van activiteiten gericht op het behoud of het onderhoud van monumenten en bij de organisatie van projecten of manifestaties, zoals de Open Monumentendag. Een andere gedachte die verdere uitdieping verdient is de bevordering van een vereniging van eigenaren, zoals die nu al functioneert op sommige plaatsen.

Samenvattend wordt opgemerkt dat een effectief en zorgvuldig monumentenbeleid in hoge mate afhankelijk is van de geloofwaardigheid, de maatschappelijke acceptatie daarvan. Deze ontstaat niet vanzelf. Op meerdere fronten moet daaraan worden gewerkt, zodat het beheer van het bouwkundige erfgoed in brede lagen van de bevolking als vanzelfsprekend wordt ervaren.

VI. INSTRUMENTARIUM.

6.1 Monumentenverordening.

Het vaststellen van een monumentenverordening is noodzakelijk om een eigen gemeentelijk monumentenbeleid te kunnen voeren. Enerzijds is dat een wettelijke eis voor de overname van de ministeriële bevoegdheid tot vergunningverlening voor rijksmonumenten. Anderzijds is dat noodzakelijk voor de regeling van taken, bevoegdheden en procedures rond de eigen gemeentelijke monumenten. In 1988 heeft de VNG een nieuwe model-verordening uitgegeven. In beginsel is deze ook toepasbaar voor de Roermondse situatie. Op twee punten wordt echter een aanpassing voorgesteld. In de eerste plaats betreft dit de bevoegdheid tot vaststelling van de gemeentelijke monumentenlijst. In paragraaf 3.2.1 is gemotiveerd waarom deze in handen van de gemeenteraad zou moeten liggen; dit terwijl de modelverordening deze aan burgemeester en wethouders toekent. In de tweede plaats is de modelverordening uitgebreid met een hoofdstuk dat de instelling en werkwijze van de monumentencommissie regelt. In paragraaf 6.2 wordt daarop nader ingegaan. Overigens is aangesloten bij wat de VNG-brochure over een dergelijke commissie opmerkt.

In bijlage 2a bij deze beleidsnota is een ontwerp-monumentenverordening voor Roermond opgenomen. In bijlage 2b wordt deze artikelsgewijs toegelicht. In het kort houdt de verordening het volgende in. Hoofdstuk 1 bevat een reeks algemene bepalingen, waaronder de definitie van het begrip gemeentelijk monument. Hoofdstuk 2 omschrijft de bevoegdheden (taken) en de samenstelling van de monumentencommissie. Hoofdstuk 3 regelt in paragraaf 1 de totstandkoming van de gemeentelijke monumentenlijst en in paragraaf 2 de vergunningverlening voor wijziging of afbraak van gemeentelijke monumenten. Hoofdstuk 4 regelt de inschakeling van de monumentencommissie bij de vergunningverlening voor rijksmonumenten. De hoofdstukken 5, 6 en 7 bevatten een schadevergoedingsregeling (overeenkomstig artikel 49 WRO), strafbepalingen en slot- en overgangsbepalingen.

6.2 Monumentencommissie.

De monumentencommissie is een commissie van deskundigen die burgemeester en wethouders terzijde staat bij de voorbereiding en uitvoering van het gemeentelijke monumentenbeleid. De commissie is een vaste commissie van bijstand aan burgemeester en wethouders, overeenkomstig artikel 62 van de gemeentewet. De bevoegdheden (taken) en de samenstelling moeten dan ook bij verordening worden geregeld. In dit geval wordt voorgesteld deze te integreren in de monumentenverordening. Voor een uitvoerige omschrijving en toelichting kan dan ook worden verwezen naar de bijlagen 2a en 2b. In het kort wordt nog het volgende opgemerkt.

De taak van de monumentencommissie betreft zowel de zorg voor de rijksmonumenten als voor de gemeentelijke monumenten. Tevens heeft zij een adviestaak ten aanzien van het beheer van historisch waardevolle structuren. Concreet komt dit erop neer dat de commissie burgemeester en wethouders adviseert over de samenstelling van zowel de rijkslijst als de gemeentelijke monumentenlijst, alvorens het college daarover voorstellen doet aan de gemeenteraad. Verder adviseert zij het college over vergunningen voor zowel rijks- als gemeentemonumenten. Daarbij gaat het niet alleen om advisering over de vergunningen die de monumentenwet en -verordening eisen, maar tevens om de welstandsadviesing in het kader van de bouwvergunning. Tevens brengt de commissie advies uit alvorens burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad voorstellen doen omtrent (financiële) meerjarenprogramma's voor het herstel van

rijks- en gemeentelijke monumenten. Ook adviseert de commissie het college omtrent de inventarisatie en waardering van historisch-ruimtelijke samenhangen en de vaststelling van beeldregieplannen en bestemmingsplannen voor het vooroorlogse Roermond. Tenslotte kan zij om advies worden gevraagd bij de ontwikkeling van algemene beleidslijnen op het terrein van het monumenten-beheer.

Om deze taken naar behoren te kunnen vervullen zal de commissie een brede samenstelling moeten bezitten. Gedacht wordt aan zes leden, te weten een cultuur-historicus, een architectuur-historicus, een restauratie-deskundige, een praktiserend "nieuwbouw-architect", een stedenbouwkundige en een afgevaardigde van de plaatselijke instellingen werkzaam op het terrein van de monumentenzorg. De (onafhankelijke) voorzitter is één van de drie eerstgenoemden. Overigens zou uit deze commissie een kleinere drie-persoons-commissie kunnen worden gevormd die vaker bijeenkomt om met name te adviseren over de vergunningverlening. Hierin zitten in elk geval de restauratie-deskundige en de nieuwbouw-architect. Om de monumentencommissie, die tevens voor de vooroorlogse stad de welstandstaken vervult, inhoudelijk "voeling" te laten houden met de welstandscommissie, is het zinvol dat de nieuwbouw-architect in beide commissies zitting heeft. Een nader punt van aandacht is de aanwezigheid van de portefeuillehouder bij commissievergaderingen.

6.3 Planningscyclus.

Jaarlijks zullen er prioriteiten gesteld moeten worden bij de besteding van rijksmiddelen en stadsvernieuwingsgelden voor het herstel van rijks- en gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden. In hoofdstuk 3 is daarvoor het vier-stappen-model geïntroduceerd. De eerste stap, het opstellen van urgentielijsten voor rijksmonumenten en voor gemeentelijke is een zaak die slechts eenmaal per 4 of 5 jaar aan de orde is. De overige stappen moeten in een jaarlijkse cyclus worden gezet. Deze ziet er, rekening houdend met de indieningsdata die het rijk hanteert, als volgt uit.

In augustus van elk jaar worden door de gemeenteraad de prioriteiten gesteld in het kader van de RRM en van de voor het volgende jaar beschikbare stadsvernieuwingsmiddelen. Overigens worden deze laatste pas in oktober beschikbaar gesteld in het kader van de begrotingsbehandeling. Tevens wordt in augustus het onderzoeksprogramma voor rijks- en gemeentelijke monumenten voor het komende jaar vastgesteld. In de daarop volgende maanden kan voor de tien tot vijftien monumenten die daarin opgenomen zijn het onderzoek worden verricht naar de haalbaarheid van herstel en behoud. In het voorjaar van het daarop volgende jaar moet dit onderzoek zijn afgerond om tijdig de procedure van advisering en inspraak omtrent de concept prioriteitenlijst te kunnen opstarten. Na de vaststelling van de prioriteiten in augustus, zoals reeds opgemerkt, volgen concrete afspraken omtrent de realisering in het daarop volgende jaar.

6.4 Menskracht.

Om verdere inhoud en uitvoering te geven aan het beleid zoals verwoord in deze nota, is uitbreiding van de formatie van het bureau ruimtelijke ordening en volkshuisvesting van de afdeling stadsontwikkeling noodzakelijk. Globaal wordt de structureel benodigde menskracht op 1 formatieplaats geschat. Daarbij wordt uitgegaan van 0,2 formatieplaats voor het secretariaat van de monumentencommissie, 0,4 voor beleidsontwikkeling en 0,4 voor beleidsuitvoering. Voor het werkprogramma voor de komende vier à vijf jaren wordt verwezen naar hoofdstuk 7. Met name bij de inventarisaties zal extra menskracht in de bouwkundige en vooral ook in de stedenbouwkundige sfeer ingezet moeten worden.

Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat deze vanuit de bestaande bezetting van de afdeling stadsontwikkeling beschikbaar gesteld kan worden. Hetzelfde geldt voor de toeleverende activiteiten van andere afdelingen met name in het kader van de maatschappelijke integratie.

Rekening houdend met de thans beschikbare menskracht voor de uitvoering van monumentenbeleid en met het gegeven dat deze thans in één functie is ondergebracht samen met de uitvoering van het stadsvernieuwingsbeleid, dat ook in de komende jaren in toenemende mate de aandacht zal vragen, wordt een uitbreiding met 0,8 formatieplaats noodzakelijk geacht. Daarbij wordt gedacht aan een iemand op academisch of HBO-niveau met de nodige affiniteit tot en motivatie voor de monumentenproblematiek en met aanzienlijke vaardigheden in beleidsontwikkeling en -coördinatie.

6.5 Financiën.

In de voorafgaande hoofdstukken is ten dele al het financiële instrumentarium ter sprake gekomen. Onderstaand wordt volledigheidshalve een beknopt overzicht gegeven van beschikbare middelen en de eventuele uitbreiding daarvan.

Voor de instandhouding van rijksmonumenten zijn de rijkssubsidieregeling restauratie monumenten (RRM) en de rijkssubsidieregeling onderhoud monumenten (ROM) beschikbaar. De RRM voorziet in een jaarlijkse geldstroom van rijk naar gemeente. Voor Roermond is dat ongeveer f 330.000,--. De ROM is objectgebonden en wordt niet door de gemeente toegedeeld. Onlangs is deze uitgebreid met een onderhoudsregeling speciaal voor kerken. Verder wordt in de nabije toekomst een specifieke regeling voor de restauratie van grotere rijksmonumenten, de zogenaamde kanjerregeling verwacht. Voor de instandhouding van rijksmonumenten kan bovendien een beroep worden gedaan op stadsvernieuwingsgelden, provinciale subsidies en fiscale faciliteiten.

Voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden zijn veel minder financiële mogelijkheden aanwezig. In feite is alleen het stadsvernieuwingsfonds beschikbaar. Jaarlijks wordt hieruit een bedrag van f 500.000,-- afgezonderd voor herstel van monumenten en beeldbepalende panden. Is eenmaal een gemeentelijke monumentenlijst voorhanden, dan lijkt het vooralsnog noodzakelijk deze middelen primair te bestemmen voor de gemeentelijke monumenten en verder aan beeldbepalende panden. Ten aanzien van rijksmonumenten is terughoudendheid gewenst..

Voor projecten op het vlak van herstel en ontwikkeling van historisch waardevolle structuren worden vooralsnog nauwelijks extra middelen noodzakelijk geacht. In de meeste gevallen kan, door werk met werk te maken, zo'n project meeliften op anderszins noodzakelijke herinrichtingsprojecten. Mocht dat niet in alle gevallen mogelijk zijn, dan staan twee wegen open, namelijk het stellen van een begrotingsprioriteit of het definiëren als een bijzonder project in het kader van de stadsvernieuwing.

Voor de monumentencommissie en voor de noodzakelijke formatie-uitbreiding worden bedragen geraamd van respectievelijk f 25.000,-- en f 60.000,-- op jaarbasis. Het eerste bedrag is gebaseerd op een maandelijkse vergaderfrequentie van de kleine commissie en een twee-maandelijkse van de grote. Het tweede bedrag gaat uit van 0,8 formatieplaats. Voor incidentele inventarisaties en/of onderzoeken zijn vooralsnog geen middelen geraamd. In beginsel zijn drie manieren van dekking voorstelbaar. Ten eerste uit het stadsvernieuwingsfonds, onder vermindering van de jaarlijks beschikbare post voor herstel van monumenten. Ten tweede uit genoemd fonds, onder vermindering van (een) andere post(en). Ten derde door het stellen van een begrotingsprioriteit. Het valt buiten het bestek van deze nota hierover een uitspraak te doen.

VII. PROGRAMMA VOOR DE INVOERING VAN HET BELEID.

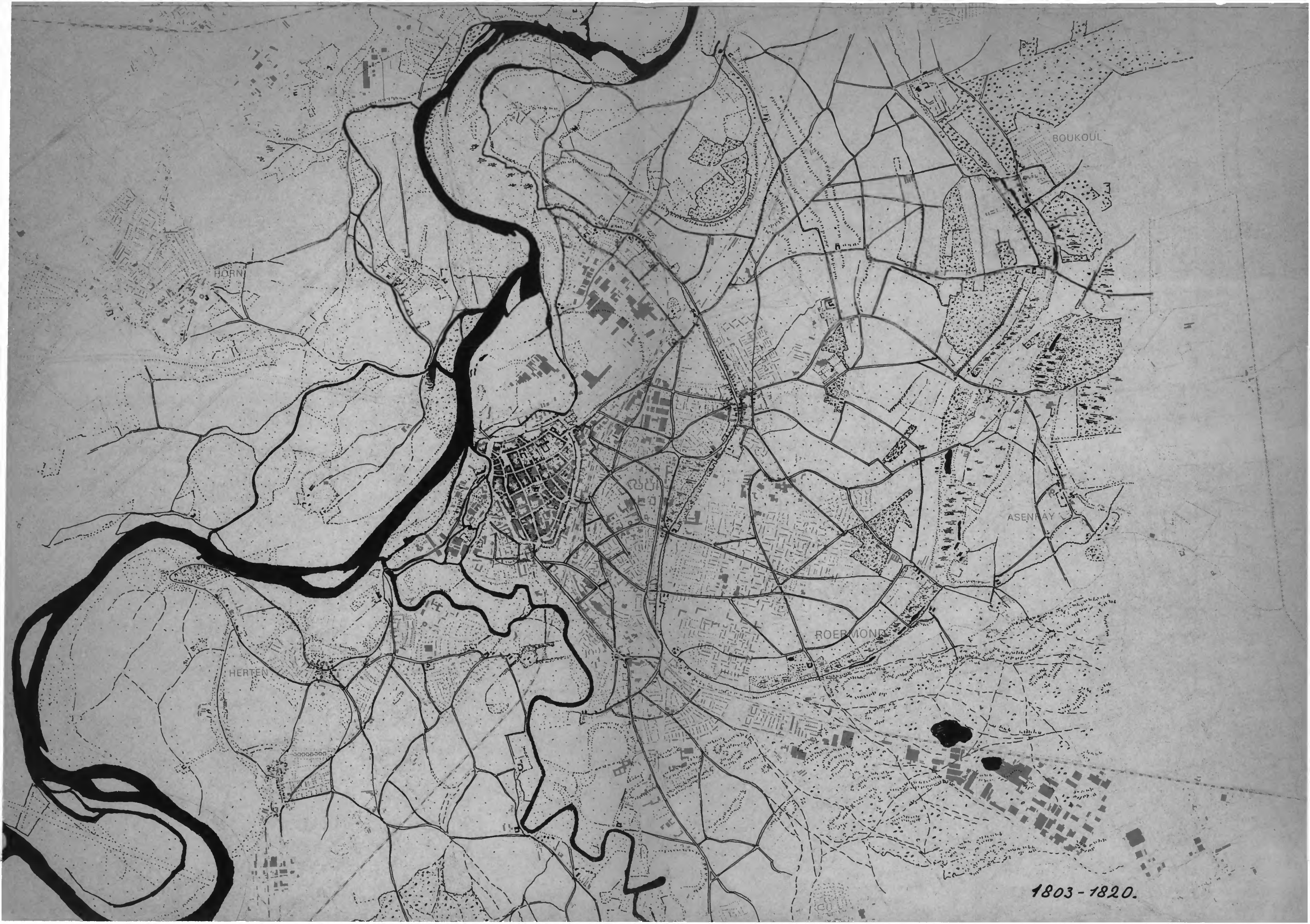
Het beleid dat in de voorafgaande hoofdstukken is ontvouwd zal niet van de ene dag op de andere zijn ingevoerd. De beleidsnota scheidt weliswaar de kaders, maar de concrete invulling van één en ander zal geleidelijk aan gestalte krijgen. Daarvoor wordt in dit hoofdstuk een invoeringsprogramma gepresenteerd dat voor de eerstkomende vier à vijf jaar als werkprogramma kan dienen. Er is daarbij van uitgegaan dat de vereiste formatie-uitbreiding begin 1991 zal zijn gerealiseerd, nadat de daartoe benodigde besluiten zijn genomen. Het programma ziet er als volgt uit.

De basis van het monumentenbeleid wordt in september 1990 vastgesteld met een raadsbesluit over de onderhavige nota. Een ruime fase van inspraak en overleg is daaraan voorafgegaan. De resterende maanden van 1990 worden benut voor het installeren van de monumentencommissie en de voorbereiding van de beleidsvoorbereidende en -uitvoerende werkzaamheden in 1991.

In 1991 vinden de na-inventarisatie van objecten van vóór 1850 en de inventarisatie van historisch waardevolle structuren plaats. Is de eerste activiteit afgerond (omstreeks medio 1991), dan kan de monumentencommissie, op grond van de resultaten en die van het MIP, overgaan tot selectie van objecten en ensembles die voor plaatsing op de rijkslijst in aanmerking moeten komen. Eind 1991 moet deze selectie afgerond kunnen worden. Gedeeltelijk parallel daaraan en daarop aansluitend vindt de selectie voor de gemeentelijke lijst plaats.

In de eerste helft van 1992 kan de waardering van de historisch waardevolle structuren plaatsvinden. Daarop aansluitend kan in de tweede helft van 1992 worden gestart met het opstellen van beeldregieplannen. Tevens wordt in dat jaar de selectie van objecten en ensembles voor de gemeentelijke monumentenlijst afgerond. Eind 1992 kan deze lijst op zijn vroegst worden vastgesteld. De opstelling van beeldregieplannen zal tot ongeveer 1994 voortgang vinden. Geleidelijk aan kan vanaf 1993 worden gestart met de herziening van bestemmingsplannen en het realiseren van structuurprojecten in het verlengde daarvan.

Het zal duidelijk zijn dat voor het ontwikkelen van nieuw beleid, zoals het ontwerpen van een restauratiefilosofie, van een beleid gericht op duurzaam beheer en van voorstellen voor verdere maatschappelijke integratie, eerst vanaf 1993 of 1994 de nodige ruimte ontstaat. Overigens spreekt het vanzelf dat met activiteiten op het vlak van subsidiëring en vergunningverlening gestart zal worden vanaf het vroegst denkbare moment. Voor rijksmonumenten vindt subsidiëring al plaats. Vergunningverlening zal met ingang van 1991, na instelling van de monumentencommissie kunnen geschieden. Voor de gemeentelijke monumenten kan eind 1992, na vaststelling van de lijst, worden begonnen met vergunningverlening en subsidiëring. Activiteiten op het vlak van de maatschappelijke integratie horen bij een dynamisch monumentenbeleid een voortdurend punt van aandacht en actie te zijn.

HORN

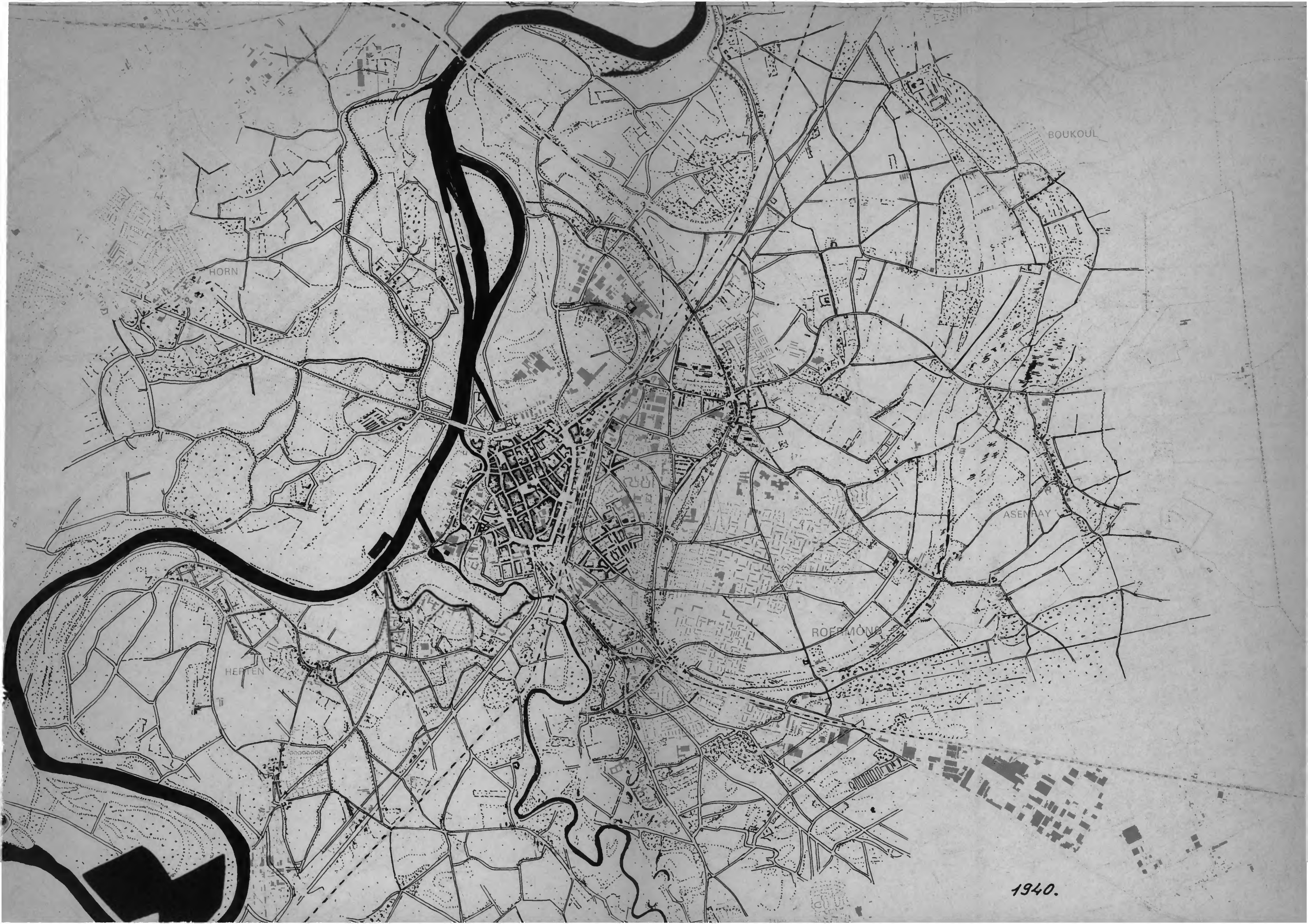
BOUKOUL

ASENAY

ROERMOND

HERTEN

1803-1820.

HORN

BOUKOUL

ASENFAY

ROERMONS

HEITEN

1940.

MONUMENTENVERORDENING

DE RAAD DER GEMEENTE ROERMOND,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 15 oktober 1990, no. 387601, raadsvoorstel no. 135 van 1990;

medegezien de adviezen van de commissies voor stadsontwikkeling en voor welzijn, organisatie en personeel;

gelet op artikel 168 Gemeentewet en artikel 12 en 15 van de Monumentenwet;

b e s l u i t :

vast te stellen de volgende Monumentenverordening.

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.

Deze verordening verstaat onder:

1. Monumenten:
 - a. alle zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde;
 - b. terreinen die van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder a.
2. Gemeentelijke monumentenlijst:
de lijst waarop zijn vermeld de overeenkomstig deze verordening beschermde monumenten.
3. Beschermde gemeentelijke monumenten:
onroerende monumenten, die overeenkomstig de bepalingen van deze verordening op de gemeentelijke monumentenlijst zijn geplaatst.
4. Beschermde rijksmonumenten:
onroerende monumenten, die zijn ingeschreven in de ingevolge de Monumentenwet vastgestelde registers.
5. Kerkelijke monumenten:
onroerende monumenten, die eigendom zijn van een kerkgenootschap, kerkelijke gemeente of parochie of van een kerkelijke instelling en die uitsluitend of voor een overwegend deel worden gebruikt voor de uitoefening van de eredienst.
6. Monumentencommissie:
de in hoofdstuk 2 bedoelde commissie.

Artikel 2.

Bij de toepassing van deze verordening wordt rekening gehouden met het gebruik van het monument.

HOOFDSTUK 2 MONUMENTENCOMMISSIE.

Artikel 2a.

Er is een monumentencommissie die burgemeester en wethouders op verzoek of uit eigen beweging adviseert over de toepassing van de Monumentenwet en van deze verordening en voorts over al datgene wat in het belang van de gemeentelijke monumentenzorg is.

Artikel 2b.

1. De leden van de monumentencommissie worden door de raad benoemd. De monumentencommissie bestaat uit zes leden, te weten:
 - a. een cultuur-historicus;
 - b. een architectuur-historicus;
 - c. een restauratie-deskundige;
 - d. een practiserend "nieuwbouw-architect";
 - e. een stedenbouwkundige;
 - f. een afgevaardigde van de plaatselijke instellingen, werkzaam op het terrein van de monumentenzorg.
2. De benoeming van de leden geschiedt op voordracht van burgemeester en wethouders.
3. Burgemeester en wethouders wijzen een voorzitter aan uit de vertegenwoordigers van de in het eerste lid onder a tot en met c genoemde disciplines.
4. Burgemeester en wethouders benoemen een ambtelijk secretaris en kunnen ambtelijke adviseurs aanwijzen.
5. De leden van de commissie treden na verloop van een periode van vier jaar af. Zij zijn éénmaal onmiddellijk herbenoembaar.
6. Een lid, dat ter opvulling van een - anders dan ten gevolge van een periodieke aftreding - opgevallen plaats wordt benoemd, treedt af op het tijdstip waarop degene in wiens plaats hij is benoemd, moest aftreden.
7. De commissie werkt overeenkomstig de bepalingen van een door haarzelf te maken reglement, dat de goedkeuring van burgemeester en wethouders behoeft.

HOOFDSTUK 3 BESCHERMDE GEMEENTELIJKE MONUMENTEN.

Paragraaf 1. De plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Artikel 3.

1. De gemeenteraad kan, al dan niet op verzoek van belanghebbenden, besluiten onroerende monumenten als beschermd gemeentelijk monument op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.
2. De gemeenteraad besluit over plaatsing van onroerende monumenten op de gemeentelijke monumentenlijst, nadat de eigenaar door burgemeester en wethouders is gehoord, advies is uitgebracht door de monumentencommissie en de betrokken raadscommissie is gehoord. In spoedeisende gevallen kan hij hiervan afwijken.
3. De gemeenteraad neemt met betrekking tot kerkelijke monumenten geen beslissing tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst dan na overleg met de eigenaar. Burgemeester en wethouders plegen dit overleg.
4. De gemeenteraad besluit binnen drie maanden nadat de monumentencommissie advies heeft uitgebracht. Burgemeester en wethouders doen schriftelijk mededeling van het besluit in lid 2 aan degenen die als eigenaren en anderszins zakelijk gerechtigden in de kadastrale legger bekend staan, aan de ingeschreven hypothecaire schuldeisers en, indien om aanwijzing is

verzocht aan de verzoeker. Bij overschrijding van de termijn wordt de gemeenteraad geacht niet tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst te hebben besloten.

5. Burgemeester en wethouders maken de plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst op de in de gemeente gebruikelijke wijze bekend.
6. De gemeentelijke monumentenlijst geeft de plaatselijke aanduiding aan, de kadastrale aanduiding, de tenaamstelling en een beschrijving van het monument.
7. De gemeenteraad kan ambtshalve of op verzoek van belanghebbenden in de gemeentelijke monumentenlijst wijzigingen aanbrengen. Indien de wijziging naar het oordeel van de gemeenteraad van ondergeschikte betekenis is of indien de wijziging betreft het doorhalen van de inschrijving van een monument dat is teniet gegaan, blijft overeenkomstige toepassing van artikel 3, leden 2 en 3, achterwege.
8. Monumenten die zijn ingeschreven in het register als bedoeld in artikel 6 van de Monumentenwet of die zijn geplaatst op een lijst van monumenten, op grond van een monumentenverordening van de provincie Limburg, worden door de gemeenteraad niet op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst.
9. Monumenten, die na plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst worden ingeschreven in het monumentenregister als bedoeld in artikel 6 van de Monumentenwet, worden geacht niet meer op de gemeentelijke monumentenlijst te zijn geplaatst.

Artikel 4.

De gemeentelijke monumentenlijst ligt ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage.

Paragraaf 2. Vergunningen tot wijziging of afbraak van beschermde gemeentelijke monumenten.

Artikel 5.

1. Het is verboden een beschermd gemeentelijk monument te beschadigen, te vernielen of af te breken.
2. Het is verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders of in strijd met bij zodanige vergunning gestelde voorschriften:
 - a. een beschermd gemeentelijk monument af te breken, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
 - b. een beschermd gemeentelijk monument te herstellen of te gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Artikel 6.

1. Een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 5 moet schriftelijk worden ingediend bij burgemeester en wethouders. Daarbij worden de door hen verlangde gegevens overgelegd.
2. Indien blijkt dat de aanvrager niet de verlangde gegevens heeft overgelegd, stellen burgemeester en wethouders de aanvrager binnen een maand na ontvangst van de aanvraag in de gelegenheid alsnog binnen veertien dagen de door hen aan te geven ontbrekende gegevens over te leggen.
3. Ingeval toepassing is gegeven aan het tweede lid en de aanvrager niet binnen de in dat lid bedoelde termijn van veertien dagen de in dat lid bedoelde ontbrekende gegevens heeft overgelegd, is de aanvrager niet-ontvankelijk in zijn aanvraag met ingang van de dag, volgens op de laatste dag van de in dat lid bedoelde termijn van veertien dagen.

4. Ingeval toepassing is gegeven aan het tweede lid en de aanvrager naar het oordeel van burgemeester en wethouders de in het tweede lid bedoelde ontbrekende gegevens in onvoldoende mate heeft overgelegd, verklaren zij de aanvrager binnen veertien dagen na de dag waarop hij die gegevens heeft overgelegd niet-ontvankelijk.
5. Indien de aanvrager ontvankelijk is in zijn aanvraag, leggen burgemeester en wethouders de aanvraag voor een ieder ter inzage. De terinzagelegging wordt op de gebruikelijke wijze bekend gemaakt, waarbij mededeling wordt gedaan van de mogelijkheid om binnen een termijn van veertien dagen bezwaren in te dienen bij burgemeester en wethouders.
6. Burgemeester en wethouders brengen de aanvraag en de daartegen eventueel ingebrachte bezwaren terstond ter kennis van de monumentencommissie.
7. Binnen twee maanden na afloop van de bezwarentermin brengt de monumentencommissie haar advies uit aan burgemeester en wethouders.
8. Burgemeester en wethouders beslissen op een aanvraag om vergunning binnen vier maanden na de indiening dan wel ontvankelijkverklaring van de aanvraag.
Zij kunnen hun beslissing voor ten hoogste twee maanden verdagen; hiervan doen zij de aanvrager onmiddellijk schriftelijk mededeling.
9. Indien burgemeester en wethouders niet voldoen aan het achtste lid wordt de vergunning geacht te zijn verleend.
10. Burgemeester en wethouders zenden onmiddellijk een afschrift van hun besluit aan de monumentencommissie en aan degenen die hun bezwaren kenbaar hebben gemaakt.
11. Een vergunning blijft buiten werking gedurende 30 dagen na de datum waarop zij is verleend dan wel van rechtswege is verleend. Indien gedurende die termijn beroep is ingesteld op grond van de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen, blijft de vergunning buiten werking totdat op dat beroep is beslist, tenzij met toepassing van artikel 107 van de Wet op de Raad van State (Stb. 1986, 670) op een desbetreffend verzoek beslist wordt de schorsing op te heffen.

Artikel 7.

Burgemeester en wethouders nemen met betrekking tot een kerkelijk monument geen beslissing ingevolge de bepalingen van artikel 6 dan in overeenstemming met de eigenaar, indien en voor zover het betreft een beslissing, waarbij wezenlijke belangen van de godsdienstoefening in dat monument in het geding zijn.

Artikel 8.

1. Burgemeester en wethouders kunnen aan een vergunning voorschriften verbinden in het belang van de monumentenzorg.
2. De vergunning kan voor een bepaalde tijd worden verleend.

Artikel 9.

1. De vergunning kan door burgemeester en wethouders worden ingetrokken indien:
 - a. blijkt dat de vergunning ten gevolge van een onjuiste of onvolledige opgave is verleend;
 - b. blijkt dat de vergunninghouder de voorschriften, bedoeld in artikel 8, niet naleeft;
 - c. de omstandigheden aan de kant van de vergunninghouder zich zodanig hebben gewijzigd, dat het belang van het monument zwaarder dient te wegen.

2. De vergunninghouder wordt van het voornemen tot intrekking in kennis gesteld en in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Het besluit tot intrekking wordt met redenen omkleed en in afschrift gezonden aan de monumentencommissie.

HOOFDSTUK 4 BESCHERMDE RIJKSMONUMENTEN

Artikel 10.

1. Burgemeester en wethouders zenden onmiddellijk een afschrift van de aanvraag om vergunning voor een beschermd rijksmonument met de eventueel ingediende bezwaren aan de monumentencommissie na afloop van de termijn van 14 dagen, genoemd in artikel 12, lid 8, van de Monumentenwet.
2. De monumentencommissie adviseert schriftelijk over de aanvraag binnen twee maanden na de datum van verzending van het afschrift.
3. Bij overschrijding van de in lid 2 genoemde termijn wordt de monumentencommissie geacht geadviseerd te hebben.

HOOFDSTUK 5 SCHADEVERGOEDING

Artikel 11.

1. Indien en voor zover blijkt dat een belanghebbende ten gevolge van:
 - a. de weigering van de gemeenteraad wijziging aan te brengen in de gemeentelijke monumentenlijst;
 - b. de weigering van burgemeester en wethouders een vergunning tot wijziging, afbraak of verwijdering van een gemeentelijk monument te verlenen;
 - c. voorschriften door burgemeester en wethouders verbonden aan een vergunning tot wijziging, afbraak of verwijdering van een gemeentelijk monument; schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijner laste behoort te blijven, kent de gemeenteraad hem op zijn verzoek een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe.
2. Voor de behandeling van de verzoeken zijn de bepalingen van de verordening ter regeling van de procedure bij toepassing van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van overeenkomstige toepassing.

HOOFDSTUK 6 STRAFBEPALINGEN

Artikel 12.

1. Hij, die handelt in strijd met artikel 5 van deze verordening wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie.
2. Overtreding van artikel 5 van deze verordening kan bovendien worden gestraft met openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

HOOFDSTUK 7 SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN.

Artikel 13.

1. De opsporing van de in artikel 12 strafbaar gestelde feiten is, naast de in artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering genoemde opsporingsambtenaren, opgedragen aan hen die door burgemeester en wethouders met de zorg voor de naleving van deze verordening zijn belast, ieder voor zover het de feiten betreft die in de aanwijzing zijn vermeld.
2. Zo dikwijls de zorg voor de naleving van deze verordening dit vereist,

wordt hierbij de last verstrekt al dan niet besloten ruimten en plaatsen, met uitzondering van woningen, desnoods tegen de wil van de recht-hebbende, bewoner of gebruiker te betreden, aan hen die en voor zover zij door het bevoegd gezag belast zijn met het toezicht op de naleving van deze verordening.

Artikel 14.

1. Voor zover deze verordening betrekking heeft op gemeentelijke monu-menten treedt zij in werking op de 3e dag na afkondiging.
2. Voor zover deze verordening betrekking heeft op beschermdde rijksmonu-menten treedt zij in werking overeenkomstig het bepaalde in artikel 15, lid 2, van de Monumentenwet.

Artikel 15.

Deze verordening kan worden aangehaald als "Monumentenverordening 1990".

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 25 oktober 1990.

De raad voornoemd,
De secretaris, De voorzitter,

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING MONUMENTENVERORDENING

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1.

Deze verordening verstaat onder:

1. Monumenten:
 - a. alle zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of hun cultuurhistorische waarde;
 - b. terreinen, die van algemeen belang zijn wegens daar aanwezige zaken als bedoeld onder a.

Toelichting lid 1.

Bij de omschrijving van monument is aansluiting gezocht bij de omschrijving in de Monumentenwet.

Het begrip volkskundige waarde in die omschrijving is vervangen door cultuurhistorische waarde. Cultuurhistorische waarde is volgens de memorie van toelichting de aan een bouwwerk of gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan en door het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis van dat bouwwerk op dat gebied heeft gemaakt.

De omschrijving van zaken en gebieden met een geschiedkundige waarde is vervallen. Het begrip cultuurhistorische waarde is dermate ruim dat het ook betrekking kan hebben op zaken en gebieden met een geschiedkundige waarde. De onder b bedoelde terreinen kunnen bij voorbeeld parken, tuinen en een perceel met een of meer bomen zijn. Het is niet vereist dat op het terrein ook een bouwkundig monument voorkomt alvorens over een monument kan worden gesproken. "Zaken" is immers een veel ruimer begrip.

De vijftig jaar-grens die voor rijksmonumenten geldt, is niet voor gemeentelijke monumenten overgenomen. Daardoor biedt de verordening ook de mogelijkheid monumenten die (nog) niet op de rijkslijst kunnen komen omdat ze te jong zijn, reeds op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

Archeologisch waardevolle terreinen zijn onder de werking van de verordening te brengen. Artikel 1 sluit dat niet expliciet uit.

2. Gemeentelijke monumentenlijst:

de lijst waarop zijn vermeld de overeenkomstig deze verordening beschermde monumenten.

3. Beschermde gemeentelijke monumenten:

onroerende monumenten, die overeenkomstig de bepalingen van deze verordening op de gemeentelijke monumentenlijst zijn geplaatst.

Toelichting lid 3.

De verordening voorziet, overeenkomstig de Monumentenwet, alleen in de bescherming van onroerende monumenten en niet in die van roerende monumenten. Bij roerende monumenten gaat het in de regel om vaartuigen en voertuigen, doch ook andere zaken, zoals bijvoorbeeld schilderijen, kerkschatten en gebruiksvoorwerpen kunnen eronder vallen.

Juridisch gezien is bescherming van roerende monumenten via de monumentenverordening mogelijk. De monumentenverordening is een artikel 168 gemeentewetverordening; de gemeente is derhalve vrij om regelingen op het gebied van de

monumentenzorg te treffen voor zover deze niet in strijd komen met de Monumentenwet.

Het effectueren van de bescherming van roerende monumenten roept echter nog wel wat vragen op. Voor het gehele land geldt de Wet tot behoud van het cultuurbezit, waarmee het teloorgaan van voorwerpen van bijzondere cultuurhistorische waarde voor het Nederlandse cultuurbezit is te voorkomen.

Voor de gemeente is het mogelijk door middel van aanvullende regelgeving het verdwijnen van cultuurhistorische voorwerpen die op de gemeentelijke roerende monumentenlijst staan buiten de gemeentegrenzen te voorkomen.

Aan de handhaving van zo'n regel zijn wat praktische problemen verbonden. De meeste roerende goederen zijn nogal makkelijk te vervoeren en daardoor ongemerkt over de gemeentegrens en daarmee buiten de werking van de verordening te brengen.

4. Beschermdde rijksmonumenten:

onroerende monumenten, die zijn ingeschreven in de ingevolge de Monumentenwet vastgestelde registers.

Toelichting lid 4.

Het is nodig een begripsomschrijving van beschermdde rijksmonumenten in de gemeentelijke monumentenverordening op te nemen. Deze verordening is een voorwaarde voor het verkrijgen door burgemeester en wethouders van de bevoegdheid vergunningen voor de wijziging en sloop van beschermdde rijksmonumenten te verlenen. Op de vergunningverlening voor beschermdde rijksmonumenten zijn met name de artikelen 11 tot en met 21 van de Monumentenwet van toepassing.

5. Kerkelijke monumenten:

onroerende monumenten, die eigendom zijn van een kerkgenootschap, kerkelijke gemeente of parochie of van een kerkelijke instelling en die uitsluitend of voor een overwegend deel worden gebruikt voor de uitoefening van de eredienst.

Toelichting lid 5.

Ingeval van aanwijzing van een kerkelijk monument tot beschermd gemeentelijk monument is overleg tussen de eigenaar en de gemeente nodig (artikel 3, lid 3). Is er sprake van een vergunning voor het gemeentelijke of rijksbeschermdde kerkelijke monument dan is overeenstemming tussen eigenaar en vergunningverlener nodig (artikel 8). Overleg en overeenstemming betreffen de wezenlijke belangen van de godsdienstuitoefening in het kerkelijk monument. Voor bijvoorbeeld een pastorie, een catechesatieruimte of verblijven van kloosterlingen geldt deze verbijzondering voor kerkelijke monumenten in de regel dan ook niet. Zij vallen onder de voorschriften die voor de andere monumenten gelden.

6. Monumentencommissie:

de in hoofdstuk 2 bedoelde commissie.

Artikel 2.

Bij de toepassing van deze verordening wordt rekening gehouden met het gebruik van het monument.

Toelichting artikel 2.

De Monumentenwet van 1961 spreekt nog over de bestemming waarmee rekening is te houden bij het gebruik van het monument.

In de model-monumentenverordening van 1982 is reeds sprake van gebruiksmogelijkheid. In de toelichting bij het betreffende artikel van het model 1982 staat dat met het woord bestemming niet zozeer de publiekrechtelijke, de planolo-

gische bestemming is bedoeld, alswel de gebruiksmogelijkheid die de rechthabende op het pand daaraan toekent, mede gelet op de constructie en ligging van het pand. Omdat de wetgever heeft bedoeld dat óók met de eigenaarsbelangen rekening moet worden gehouden is in het model 1982 de wettelijke term bestemming vervangen door gebruiksmogelijkheid.

In de toelichting op artikel 2 van de Monumentenwet staat dat uit constante jurisprudentie blijkt dat in dit verband met bestemming wordt bedoeld op gebruik. Om de aansluiting tussen de Monumentenwet en de monumentenverordening in terminologie zo nauw mogelijk te houden spreekt de monumentenverordening nu ook over gebruik en niet over gebruiksmogelijkheid. Van essentiële verschillen is uiteraard geen sprake.

Dit artikel is van belang als een motiveringsplicht bij de aanwijzing van monumenten en bij de vergunningverlening.

HOOFDSTUK 2 MONUMENTENCOMMISSIE.

Artikel 2a.

Er is een monumentencommissie die burgemeester en wethouders op verzoek of uit eigen beweging adviseert over de toepassing van de Monumentenwet en van deze verordening en voorts over al datgene wat in het belang van de gemeentelijke monumentenzorg is.

Toelichting.

De taak van de monumentencommissie betreft zowel de zorg voor de rijksmonumenten als voor de gemeentelijke monumenten. Concreet komt dit erop neer dat de commissie burgemeester en wethouders adviseert over de samenstelling van zowel de rijkslijst als de gemeentelijke monumentenlijst, alvorens het college daarover voorstellen doet aan de gemeenteraad. Verder adviseert zij het college over vergunningen voor zowel rijks- als gemeentemonumenten. Daarbij gaat het niet alleen om advisering over de vergunningen die de monumentenwet en verordening eisen, maar wordt ook gedacht aan welstandsadvisering in het kader van de bouwvergunning.

Voorts adviseert de commissie over al datgene wat in het belang van de gemeentelijke monumentenzorg is. Hierbij valt te denken aan een adviestaak ten aanzien van het beheer van historisch waardevolle structuren en advisering omtrent (financiële) meerjarenprogramma's voor het herstel van rijks- en gemeentelijke monumenten. Ook kan de commissie het college adviseren omtrent de inventarisatie en waardering van historisch-ruimtelijke samenhangen en de vaststelling van beeldregieplannen en bestemmingsplannen voor het vooroorlogse Roermond. Tenslotte kan zij om advies worden gevraagd bij de ontwikkeling van algemene beleidslijnen op het terrein van het monumentenbeheer.

HOOFDSTUK 3 BESCHERMDE GEMEENTELIJKE MONUMENTEN.

Paragraaf 1. De plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Artikel 3.

1. De gemeenteraad kan al dan niet op verzoek van belanghebbenden, besluiten onroerende monumenten als beschermd gemeentelijk monument op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

Toelichting lid 1.

Het besluit tot plaatsing is een discretionaire bevoegdheid van de raad. Na afweging van alle betrokken belangen kan tot plaatsing worden besloten. De

afweging van de belangen van de rechthebbende ten opzichte van de te beschermen monumentale waarden moet uitdrukkelijk gemotiveerd in het besluit naar voren komen (de redengeving). Het besluit tot plaatsing geeft geen recht op schadevergoeding. Het besluit verandert immers niets aan het gebruik van het monument.

Ook al is een zaak of een terrein een monument in de zin van artikel 1, lid 1, van deze verordening, dan wil dat nog niet zeggen dat de raad moet besluiten tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

2. De gemeenteraad besluit over plaatsing van onroerende monumenten op de gemeentelijke monumentenlijst, nadat de eigenaar door burgemeester en wethouders is gehoord en advies is uitgebracht door de monumentencommissie en de betrokken raadscommissie. In spoedeisende gevallen kan hij hiervan afwijken.

Toelichting lid 2.

Met betrekking tot de plaatsing op de monumentenlijst moet het advies worden ingewonnen van de monumentencommissie. De verordening bindt het advies niet aan bepaalde voorschriften over vorm en inhoud. Hierover kunnen regels worden opgenomen in een vast te stellen reglement van de monumentencommissie.

De verordening bevat geen voorschriften voor de bescherming van het monument gedurende de tijd dat de plaatsingsprocedure loopt. De spoedprocedure kan in situaties die ernstige gevolgen voor het te plaatsen monument hebben, bewerkstelligen dat binnen korte tijd de verbodsbepalingen van de verordening van toepassing zijn.

Het is een beginsel van behoorlijk bestuur de bij de plaatsing betrokken belanghebbenden voorafgaand aan het plaatsingsbesluit te horen.

3. De gemeenteraad neemt met betrekking tot kerkelijke monumenten geen beslissing tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst dan na overleg met de eigenaar. Burgemeester en wethouders leggen dit overleg.

Toelichting lid 3.

Ingeval van plaatsing van een kerkelijk monument op de gemeentelijke lijst is overleg tussen de gemeente en de eigenaar voorgeschreven. Het overleg betreft die aspecten van het kerkelijk monument die met de godsdienstuitoefening verbonden zijn (zie artikel 1, lid 5 van de monumentenverordening).

4. De gemeenteraad besluit binnen drie maanden nadat de monumentencommissie advies heeft uitgebracht. Burgemeester en wethouders doen schriftelijk mededeling van het besluit bedoeld in lid 2 aan degenen die als eigenaren en anderszins zakelijk gerechtigden in de kadastrale leggers bekend staan, aan de ingeschreven hypothecaire schuldeisers en, indien om aanwijzing is verzocht aan de verzoeker. Bij overschrijding van de termijn wordt de gemeenteraad geacht niet tot plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst te hebben besloten.

Toelichting lid 4.

De mededeling van burgemeester en wethouders is voor de eigenaar en de anderszins zakelijk gerechtigden van essentieel belang. Het is dan ook zaak dat de mededeling door de geadresseerde wordt ontvangen. In latere instantie kan hij zich dan ook niet beroepen van niets te weten. In de regel zal de mededeling bij aangetekend schrijven uitgaan. Door de besluitvorming van de raad aan een termijn te binden weten de eigenaar en andere belanghebbenden beter waaraan ze toe zijn.

5. Burgemeester en wethouders maken de plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst op de in de gemeente gebruikelijke wijze bekend.

Toelichting lid 5.

Openbare kennisgeving van de besluiten tot plaatsing is niet verplicht. Overigens is het ook een handeling met een zeer beperkt bereik; slechts weinigen lezen met enige regelmaat het gemeentelijke publicatiebord. Bekendmaking via de lokale nieuws- en informatiemedia heeft een betere werking.

6. De gemeentelijke monumentenlijst geeft de plaatselijke aanduiding aan, de kadastrale aanduiding, de tenaamstelling en een beschrijving van het monument.

Toelichting lid 6.

Door plaatsing op de monumentenlijst is het gehele pand, inclusief het interieur, onder de werking van de verordening geplaatst. Andere zaken die zich op het perceel van het beschermde monument bevinden, zoals bijgebouwen, tuinrichting, bomen enz. moeten expliciet worden aangegeven, willen zij onder de werking van de verordening vallen. Voor elke wijziging van het beschermde monument is dus een vergunning nodig.

7. De gemeenteraad kan ambtshalve of op verzoek van belanghebbenden in de gemeentelijke monumentenlijst wijzigingen aanbrengen. Indien de wijziging naar het oordeel van de gemeenteraad van ondergeschikte betekenis is of indien de wijziging betreft het doorhalen van de inschrijving van een monument dat is teniet gegaan, blijft overeenkomstige toepassing van artikel 3, leden 2 en 3, achterwege.

Toelichting lid 7.

Via deze bepaling is het mogelijk beschermde gemeentelijke monumenten van de gemeentelijke monumentenlijst te schrappen.

Monumenten op de gemeentelijke monumentenlijst, die op grond van vergunningverlening zijn gesloopt of anderszins volledig teniet zijn gegaan kunnen door ambtshalve wijziging door de raad van de monumentenlijst worden gehaald.

8. Monumenten die zijn ingeschreven in het register als bedoeld in artikel 6 van de Monumentenwet of die zijn geplaatst op een lijst van monumenten, op grond van een monumentenverordening van de provincie Limburg, worden door de gemeenteraad niet op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst.

Toelichting lid 8.

Monumenten die reeds op een rijkslijst of een provinciale lijst staan, komen niet voor plaatsing op de gemeentelijke lijst in aanmerking. Voor rijksmonumenten volgt dat uit de Monumentenwet en artikel 194 van de gemeentewet. Het is de gemeente namelijk niet toegestaan onderwerpen uit de Monumentenwet te regelen die het rijk aan zich voorbehouden heeft.

In verhouding tot de provincie geldt artikel 194 gemeentewet eveneens.

9. Monumenten, die na plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst worden ingeschreven in het monumentenregister als bedoeld in artikel 6 van de Monumentenwet, worden geacht niet meer op de gemeentelijke monumentenlijst te zijn geplaatst.

Toelichting lid 9.

Beschermde gemeentelijke monumenten vervallen van rechtswege van de gemeentelijke monumentenlijst zodra ze kunnen worden aangemerkt als

beschermd rijksmonument.

In de situatie waarin een provinciale monumentenlijst bestaat is een vergelijkbare regeling op te nemen. Ook is het mogelijk dat de provinciale monumentenverordening dit regelt.

Artikel 4.

De gemeentelijke monumentenlijst ligt ter gemeentesecretarie voor een ieder ter inzage.

Toelichting artikel 4.

Aan wie een exemplaar van de monumentenlijst wordt toegezonden behoeft geen regeling in de verordening. De vele toezendingsverplichtingen die in wetten en verordeningen zijn opgenomen hebben nogal eens weinig toevoegende waarde. Indien bepaalde instanties toezending op prijs stellen kan dat worden geregeld op basis van afspraken.

Paragraaf 2. Vergunningen tot wijziging of afbraak van beschermde gemeentelijke monumenten.

Artikel 5.

1. Het is verboden een beschermd gemeentelijk monument te beschadigen, te vernielen of af te breken.
2. Het is verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders of in strijd met bij zodanige vergunning gestelde voorschriften:
 - a. een beschermd gemeentelijk monument af te breken, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
 - b. een beschermd gemeentelijk monument te herstellen of te gebruiken op een wijze, waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Toelichting artikel 5.

De opbouw en inhoud van artikel 5 vertoont gelijkenis met artikel 11 Monumentenwet. Aangezien deze verordening de vergunningverlening ten aanzien van rijksmonumenten in handen van burgemeester en wethouders legt zal de vergunningverlening voor rijks- en gemeentelijke monumenten procedureel en inhoudelijk zoveel mogelijk op elkaar moeten lijken. Het is namelijk voor de aanvrager, maar ook voor de behandelende gemeentelijke diensten en voor burgemeester en wethouders van praktische betekenis dat beide aanvragen langs dezelfde weg worden afgehandeld.

De vergunningverlening voor de wijziging van rijksmonumenten door burgemeester en wethouders regelt de Monumentenwet in de artikelen 11 tot en met 21 jo artikel 10 van de modelverordening. In dit artikel gaat het derhalve alleen over beschermde gemeentelijke monumenten.

Artikel 6.

1. Een aanvraag als bedoeld in artikel 5 moet schriftelijk worden ingediend bij burgemeester en wethouders. Daarbij worden de door hen verlangde gegevens overgelegd.
2. Indien blijkt dat de aanvrager niet de verlangde gegevens heeft overgelegd, stellen burgemeester en wethouders de aanvrager binnen een maand na ontvangst van de aanvraag in de gelegenheid alsnog binnen veertien dagen de door hen aan te geven ontbrekende gegevens over te leggen.
3. Ingeval toepassing is gegeven aan het tweede lid en de aanvrager niet binnen de in dat lid bedoelde termijn van veertien dagen de in dat lid bedoelde ontbrekende gegevens heeft overgelegd, is de aanvrager niet-

ontvankelijk in zijn aanvraag met ingang van de dag, volgend op de laatste dag van de in dat lid bedoelde termijn van veertien dagen.

4. Ingeval toepassing is gegeven aan het tweede lid en de aanvrager naar het oordeel van burgemeester en wethouders de in het tweede lid bedoelde ontbrekende gegevens in onvoldoende mate heeft overgelegd, verklaren zij de aanvrager binnen veertien dagen na de dag waarop hij die gegevens heeft overgelegd niet-ontvankelijk.

Toelichting artikel 6.

Algemeen.

Artikel 6 regelt de procedure voor de afgifte van de vergunning voor beschermde gemeentelijke monumenten. Deze procedure stemt overeen met de voorschriften uit de Monumentenwet die voor rijksmonumenten gelden en de voorschriften voor de bouwvergunning uit het voorstel van wet tot herziening van de Woningwet (TK, 86-87, 20066, nrs. 1-2).

De wijze van afhandeling van de vergunningaanvragen voor rijks- en gemeentelijke beschermde monumenten die in handen van de gemeente ligt, vertoont daardoor een eenheid die zowel voor de aanvragers als voor de behandelende instanties van belang is. De procedure voor de afgifte door burgemeester en wethouders van de vergunning voor beschermde rijksmonumenten staat in de artikelen 11 tot en met 21 van de Monumentenwet.

De monumentenverordening geeft burgemeester en wethouders vier maanden de tijd voor afhandeling van de vergunningaanvraag. Verdaging van die termijn met twee maanden is mogelijk. Wordt de termijn overschreden dan is de vergunning van rechtswege verleend.

Toelichting lid 1 tot en met lid 4.

De vergunningafgifte is aan een termijn gebonden. Derhalve is het nodig te weten wanneer de termijn van behandeling van de vergunningaanvraag begint. De Monumentenwet en de monumentenverordening kennen ter bepaling van dat tijdstip ontvankelijkheidsvoorschriften waar de vergunningaanvraag aan moet voldoen.

Ook in de bij het parlement in behandeling zijnde Woningwet staat eenzelfde ontvankelijkheidsregeling voor de bouwvergunningaanvraag (artikel 46 ontwerp herziening Woningwet).

5. Indien de aanvrager ontvankelijk is in zijn aanvraag, leggen burgemeester en wethouders de aanvraag voor eenieder ter inzage. De terinzagelegging wordt op de gebruikelijke wijze bekend gemaakt, waarbij mededeling wordt gedaan van de mogelijkheid om binnen een termijn van veertien dagen bezwaren in te dienen bij burgemeester en wethouders.
6. Burgemeester en wethouders brengen de aanvraag en de daartegen eventueel ingebrachte bezwaren terstond ter kennis van de monumentencommissie.

Toelichting lid 5 en 6.

De belangen die bij een aanvraag tot wijziging of afbraak van een beschermd monument spelen zijn groot. Om in een vroegtijdig stadium belanghebbenden op de hoogte te brengen van de aanvragen verplicht lid 5 tot terinzagelegging van de aanvraag.

Tevens kunnen in de 14 dagen dat de aanvraag ter inzage ligt bezwaren worden ingediend.

De ingekomen bezwaren gaan met de vergunningaanvraag naar de monumentencommissie (lid 6).

7. Binnen twee maanden na afloop van de bezwarentermin brengt de monumentencommissie haar advies uit aan burgemeester en wethouders.

Toelichting lid 7.

De monumentencommissie brengt binnen twee maanden na het einde van de bezwarentermin haar advies uit.

Zowel de behandeling van de vergunningaanvragen van beschermde gemeentelijke als de rijksmonumenten (artikel 15 Monumentenwet) is in handen van de commissie. De organisatie van de werkzaamheden van de commissie kan op vergelijkbare wijze als bij de welstandscommissie gebeurt, worden uitgevoerd.

Door de tijdsdruk zijn onder andere afspraken nodig over afdoening van de adviezen door de voltallige commissie, door de voorzitter en de secretaris of door parafering. Een en ander is mede afhankelijk van de aard en de omvang van de aanvraag.

8. Burgemeester en wethouders beslissen op een aanvraag om vergunning binnen vier maanden na de indiening dan wel ontvankelijkverklaring van de aanvraag.
Zij kunnen hun beslissing voor ten hoogste twee maanden verdagen; hiervan doen zij de aanvrager onmiddellijk schriftelijk mededeling.

Toelichting lid 8.

In aansluiting op de termijn voor afgifte van vergunningen voor beschermde rijksmonumenten (artikel 16 Monumentenwet) is voor de afgifte van een vergunning voor een beschermd gemeentelijk monument een termijn van in totaal 6 maanden opgenomen. In de regel zal de aanvraag binnen vier maanden afgedaan kunnen worden. Voor uitzonderingsgevallen is een verdagingsmogelijkheid van twee maanden te hanteren.

Afgifte van de bouwvergunning is niet mogelijk zolang er geen vergunning tot wijziging of afbraak van het beschermde monument is (artikel 48 Woningwet). Het ontwerp tot wijziging van de Woningwet bevat dezelfde bepaling.

9. Indien burgemeester en wethouders niet voldoen aan het achtste lid wordt de vergunning geacht te zijn verleend.

Toelichting lid 9.

Deze bepaling is opgenomen om de belangen van de vergunningaanvrager te waarborgen. Na verloop van de termijn die voor de vergunningafgifte staat moet hij weten waar hij aan toe is. Dat kan in de vorm van vergunningweigering dan wel -verlening. Met een weigering kan de aanvrager niet aan de slag. In de Monumentenwet en ook in het ontwerp tot wijziging van de Woningwet stelt het rijk zich op het standpunt dat de vergunningprocedure binnen beperkte tijd moet leiden tot die beslissing waardoor de vergunningaanvrager weet waar hij aan toe is.

Verloop van termijnen zonder uitspraak over de aanvraag past daar niet in. In zo'n geval dient het niet of onvoldoende handelen van de overheid tot honorering van de vergunningaanvraag te leiden (voor de gemeente geen premie op stil zitten).

De memorie van toelichting behorende bij de Monumentenwet (TK, 86-87, 1988 nr. 3 blz 19) zegt er het volgende over:

"De bepaling in de bestaande wet krachtens welke de vergunning geacht wordt te zijn verleend indien niet binnen de termijn is beslist, is gehandhaafd.

Overwogen is of aan een dergelijke fictieve vergunningverlening, gezien de mogelijkheid van de Wet Arob om tegen het niet nemen van een beschikking binnen de wettelijke termijn in beroep te gaan, nog behoefte bestaat. Het gaat hierbij om een beslissing die ingrijpende gevolgen kan hebben voor het monument. Een automatisme, zoals de fictieve verlening moet worden beschouwd, is daarbij minder gewenst. Daar staat tegenover dat bij het niet handhaven van de fictieve vergunningverlening de burger de dupe wordt van een nalatige, want te traag reagerende, overheid, dat termijnoverschrijding in feite

duidt op onvermogen tot slagvaardige besluitvorming en dat het argument dat bij termijnoverschrijding toch voorziening kan worden gevraagd ingevolge de Wet Arob een ongewenste en in wezen oneigenlijke afschuiving is van eigen verantwoordelijkheid door het bevoegde orgaan.

Op basis van het vorengaande en mede ook om tot een zo groot mogelijke afstemming op de Woningwet te komen waar het betreft procedures, is besloten de fictieve vergunningverlening te handhaven.

Wel is in artikel 20 geregeld dat er een register wordt bijgehouden waarin de al dan niet fictief verleende vergunningen worden geregistreerd.

Uiteraard kan er voor de beschermde gemeentelijke monumenten gekozen worden voor de fictieve weigering na overschrijding van de termijn voor vergunningafgifte. In de opzet van deze verordening zoveel mogelijk gelijke behandeling van aanvragen om vergunning voor beschermde rijks- en beschermde gemeentelijke monumenten, past dat onzes inziens evenwel niet.

In lid 12 is bepaald dat op de van rechtswege verleende vergunning de Arob-procedure van toepassing is. Deze bepaling is nodig om twijfel over het al dan niet arobabel zijn van de fictief verleende vergunning weg te nemen.

10. Burgemeester en wethouders zenden onmiddellijk een afschrift van hun besluit aan de monumentencommissie en aan degenen die hun bezwaren kenbaar hebben gemaakt.

Toelichting lid 10.

Na de beslissing over de vergunningaanvraag dienen zij die ten tijde van de terinzagelegging van de aanvraag om vergunning een bezwaarschrift hebben ingediend, op de hoogte te worden gesteld van het besluit van burgemeester en wethouders. Daarbij kan tevens aangegeven worden dat het besluit van burgemeester en wethouders vatbaar is voor een Arob-bezwaar- en beroeps-procedure.

De vergunningen voor beschermde rijksmonumenten die door burgemeester en wethouders zijn verleend moeten volgens artikel 20 van de Monumentenwet door burgemeester en wethouders in een openbaar register worden aangetekend.

Volgens de memorie van toelichting bij artikel 20 Monumentenwet draagt dit voorschrift voor het kunnen instellen van een Arob-procedure bij tot vergroting van rechtszekerheid voor belanghebbenden. Voor beschermde gemeentelijke monumenten is een dergelijke bepaling te overwegen. Maar vaak wordt ook zonder daartoe verplichtende regelgeving in plaatselijke nieuwsmedia bekend gemaakt voor welke objecten vergunning is verleend. De rechtszekerheid van belanghebbenden wordt daarmee ten volle gediend.

11. Een vergunning blijft buiten werking gedurende 30 dagen na de datum waarop zij is verleend dan wel van rechtswege is verleend. Indien gedurende die termijn beroep is ingesteld op grond van de Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikkingen blijft de vergunning buiten werking totdat op dat beroep is beslist, tenzij met toepassing van artikel 107 van de Wet op de Raad van State (Stb. 1986, 670) op een desbetreffend verzoek beslist wordt de schorsing op te heffen.

Toelichting lid 11.

Deze bepaling staat ook in de Monumentenwet. Op aandrang van enige Kamerleden is tijdens de parlementaire behandeling dit artikellid opgenomen. In bepaalde gevallen voorzagen de betrokken Kamerleden dat de beroepsprocedure van de Wet Arob ontoereikend zou zijn om belanghebbenden voldoende rechtsmiddelen in handen te geven die, met name in geval van toestemming voor afbraak van een monument, voorkomen dat voldongen feiten ontstaan. Immers het indienen van een Arob-bezwaarschrift dan wel een verzoek om schorsing van

de sloopvergunning is zinloos als het monument inmiddels verdwenen is. De verhouding tussen deze van rechtswege voor 30 dagen geschorste vergunning en artikel 48 Woningwet is echter onduidelijk. De Woningwet en het ontwerp-Woningwet kennen geen vergelijkbare bepaling. Indien naast de vergunning op grond van de modelverordening of de Monumentenwet ook een bouwvergunning is verleend, zit de vergunninghouder minimaal 30 dagen met de vraag wat reeds uitgevoerd kan worden op grond van de verleende bouwvergunning en welke werkzaamheden onder de schorsing van 30 dagen van de wijzigingsvergunning op grond van de monumentenverordening of de Monumentenwet nog niet kunnen worden uitgevoerd.

Artikel 7.

Burgemeester en wethouders nemen met betrekking tot een kerkelijk monument geen beslissing ingevolge de bepalingen van artikel 6 dan in overeenstemming met de eigenaar, indien en voor zover het betreft een beslissing, waarbij wezenlijke belangen van de godsdienstuitoefening in dat monument in het geding zijn.

Toelichting artikel 7.

Zijn er geen wezenlijke belangen van de godsdienstuitoefening in het geding dan is overeenstemming niet vereist. Zie toelichting artikel 1, lid 5.

Artikel 8.

1. Burgemeester en wethouders kunnen aan een vergunning voorschriften verbinden in het belang van de monumentenzorg.
2. De vergunning kan voor een bepaalde tijd worden verleend.

Toelichting lid 1.

Bij afbraak of wijziging van een monument met vergunning kunnen onderdelen en materialen ter beschikking komen die van nut kunnen zijn bij het restaureren van andere monumenten. Voorts is documentatie en archeologisch bodemonderzoek voor te schrijven.

Toelichting lid 2.

Te denken valt aan luifels, reclames en kunstwerken die in het kader van feestweken of het zomerseizoen aan het monument worden bevestigd. Ook tijdelijke uitbreiding van een monument met een niet permanente ruimte is hiermee te regelen.

Artikel 9.

1. De vergunning kan door burgemeester en wethouders worden ingetrokken indien:
 - a. blijkt dat de vergunning ten gevolge van een onjuiste of onvolledige opgave is verleend;
 - b. blijkt dat de vergunninghouder de voorschriften, bedoeld in artikel 8 niet naleeft;
 - c. de omstandigheden aan de kant van de vergunninghouder zich zodanig hebben gewijzigd, dat het belang van het monument zwaarder dient te wegen.
2. De vergunninghouder wordt van het voornemen tot intrekking in kennis gesteld en in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. Het besluit tot intrekking wordt met redenen omkleed en in afschrift gezonden aan de monumentencommissie.

Toelichting lid 1, onder c.

Wijzigen de omstandigheden bij de vergunninghouder, wijzigen zijn voornemens met betrekking tot het monument, dan zou het zo kunnen zijn dat als er een nieuwe belangenafweging zou kunnen plaatsvinden, de belangen van het monument behoren voor te gaan. Daartoe moet de vergunningverlener (burgemeester en wethouders) beschikken over de mogelijkheid de vergunning in te trekken.

HOOFDSTUK 4 BESCHERMDE RIJKSMONUMENTEN

Artikel 10.

1. Burgemeester en wethouders zenden onmiddellijk een afschrift van de aanvraag om vergunning voor een beschermd rijksmonument met de eventueel ingediende bezwaren aan de monumentencommissie na afloop van de termijn van 14 dagen, genoemd in artikel 12, lid 8 van de Monumentenwet.
2. De monumentencommissie adviseert schriftelijk over de aanvraag binnen twee maanden na de datum van verzending van het afschrift.
3. Bij overschrijding van de in lid 2 genoemde termijn wordt de monumentencommissie geacht geadviseerd te hebben.

Toelichting lid 3.

De Monumentenwet schrijft voor dat de monumentencommissie bij de aanvragen om vergunning voor beschermde rijksmonumenten wordt ingeschakeld. Om te voorkomen dat dit wettelijke vereiste door ontbreken van het advies van de monumentencommissie tot moeilijkheden leidt bij de afgifte van de vergunning is bepaald dat de monumentencommissie geacht wordt te hebben geadviseerd na het verstrijken van de adviestermijn.

HOOFDSTUK 5 SCHADEVERGOEDING

Artikel 11.

1. Indien en voor zover blijkt dat een belanghebbende ten gevolge van:
 - a. de weigering van de gemeenteraad wijziging aan te brengen in de gemeentelijke monumentenlijst;
 - b. de weigering van burgemeester en wethouders een vergunning tot wijziging, afbraak of verwijdering van een gemeentelijk monument te verlenen;
 - c. voorschriften door burgemeester en wethouders verbonden aan een vergunning tot wijziging, afbraak of verwijdering van een gemeentelijk monument: schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijze niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven, kent de gemeenteraad hem op zijn verzoek een naar billijkheid te bepalen schadevergoeding toe.
2. Voor de behandeling van de verzoeken zijn de bepalingen van de verordening ter regeling van de procedure bij toepassing van artikel 49 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening van overeenkomstige toepassing.

Toelichting artikel 11.

Het verzoek tot schadevergoeding betreft monumenten die reeds op de gemeentelijke monumentenlijst staan. De afdeling rechtspraak van de Raad van State heeft uitgemaakt dat de monumentenverordening zonder een schadevergoedingsregeling rechtsgeldig is (BR 86, 604, zie bijlage 1, Jurisprudentie, artikel 11). Lid 2 gaat er van uit dat de gemeente een artikel 49 WRO-verordening heeft vastgesteld.

HOOFDSTUK 6 STRAFBEPALINGEN

Artikel 12.

1. Hij, die handelt in strijd met artikel 5 van deze verordening, wordt gestraft met een geldboete van de tweede categorie.
2. Overtreding van artikel 5 van deze verordening kan bovendien worden gestraft met openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak.

Toelichting artikel 12.

Artikel 195 van de gemeentewet laat aan de gemeentelijke wetgever de keuzemogelijkheid om op overtreding van verordeningen een geldboete te stellen van de tweede of de eerste categorie.

In artikel 23 van het Wetboek van Strafrecht zijn de geldboetecategorieën opgenomen. De op te leggen boete voor strafbare feiten in de eerste categorie is max. f 500,--; voor de tweede categorie max. f 5.000,--.

In de Monumentenwet is handelen in strijd met artikel 11, het verbod een beschermd monument zonder vergunning te wijzigen of af te breken, gekoppeld aan een geldboete van de vijfde categorie (f 100.000,--).

Op gemeentelijk niveau is, gelet op de ernst van het vergrijp, de hoogte van de strafmaat voor beschermde rijksmonumenten en de wens enige preventieve werking te bereiken, de keuze voor de geldboete van de tweede categorie voor de hand liggend.

Het is niet noodzakelijk de mogelijkheid van hechtenis op te nemen. Zeker nu er gestreefd wordt de korte vrijheidsstraf terug te dringen ten gunste van de geldboete (zie Model-algemene plaatselijke verordening, VNG 1986, VI-3).

HOOFDSTUK 7 SLOT- EN OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel 13.

1. De opsporing van de in artikel 12 strafbaar gestelde feiten is, naast de in artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering genoemde opsporingsambtenaren, opgedragen aan hen die door burgemeester en wethouders met de zorg voor de naleving van deze verordening zijn belast, ieder voor zover het de feiten betreft die in de aanwijzing zijn vermeld.
2. Zo dikwijls de zorg voor de naleving van deze verordening is vereist, wordt hierbij de last verstrekt al dan niet besloten ruimten en plaatsen, met uitzondering van woningen, desnoods tegen de wil van de rechthebbende, bewoner of gebruiker, te betreden, aan hen die en voorzover zij door het bevoegd gezag belast zijn met het toezicht op de naleving van deze verordening.

Toelichting artikel 13.

Artikelen 141 en 142 van het Wetboek van Strafvordering wijzen de ambtenaren aan die met de opsporing van strafbare feiten zijn belast. Artikel 141 noemt de ambtenaren met een algemene opsporingsbevoegdheid, zoals de rijks- en gemeentepolitie-agenten. Uit de bewoordingen van artikel 142 blijkt dat de gemeentelijke wetgever bevoegd is in zijn verordeningen (speciale) opsporingsambtenaren aan te wijzen.

Op basis van het eerste lid van artikel 13 van de monumentenverordening kunnen burgemeester en wethouders medewerkers van bouw- en woningtoezicht en monumentenzorg met de opsporingstaken belasten.

Het tweede lid is de grondslag voor de betreding van open ruimten en de binnentreding van beschermde gemeentelijke monumenten, die geen woning zijn,

tegen de wil van de rechthebbende, bewoner of gebruiker. Woningen zijn uitgezonderd, omdat de monumentenverordening niet valt onder de verordeningen waarop de wet van 31 augustus 1853, Stb. 83 van toepassing is. Zie voor betreden of binnentreden woningen, andere gebouwen en terreinen, in de Model-algemene plaatselijke verordening, VNG 1986, VI-19.

Artikel 14.

1. Voor zover deze verordening betrekking heeft op gemeentelijke monumenten treedt zij in werking op de 3e dag na afkondiging.
2. Voor zover deze verordening betrekking heeft op beschermde rijksmonumenten treedt zij in werking overeenkomstig het bepaalde in artikel 15, lid 2, van de Monumentenwet.

Toelichting artikel 14.

Twee maanden na toezending van de monumentenverordening aan de minister van WVC treedt zij in werking voor de beschermde rijksmonumenten. De artikelen 195 e.v. van de gemeentewet regelen de afkondiging.

Artikel 15.

Deze verordening kan worden aangehaald als "monumentenverordening 1990".